

# L o v e c

XLVII. LETNIK    ŠT. 2    MAJ 1964

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE



*Ob 72-letnici  
iskreno čestitajo  
z najlepšimi  
željami*

*slovenski lovci*

*Tovariš Tito  
z uplenjenim  
medvedom  
na Kočevskem  
marca 1964*

Foto M. M.



# Upravni odbor LZS je razpravljajl o proračunu in lovskih skupnostih

Na seji upravnega odbora LZS dne 28. marca 1964 je bila pglavlitna točka proračun organizacije in sklada LZS za lov. leto 1964/65. Sprejeti proračun organizacije predvideva 30 440 000 din dohodkov in 27 320 000 din izdatkov ter 3 120 000 din rezerve. V lov. letu 1963/64 je predvidena realizacija dohodkov 24 943 000 din, izdatkov pa 22 097 000 din. Proračun sklada za lov. leto 1964/65 predvideva 20 937 000 din dohodkov in 18 726 000 din izdatkov ter 2 211 000 rezerve. V letu 1963/64 je predvidena realizacija dohodkov 24 412 000 din, izdatkov pa 20 148 000 din. Na zvišanje izdatkov proračuna organizacije v lov. letu 1964/65 vpliva poleg ostalega zlasti podražitev stroškov za glasilo »Lovec«. Tiskanje se bo predvidoma podražilo za okoli 20 %. Naročen je bil tudi kvalitetnejši papir, ki nam ga bo papirnica z ozirom na surovine laže dobavljala, naše glasilo pa bo na ta način dobilo lepši izgled. Papir dosedanje kvalitete smo plačali lansko leto kg po 274 din, letos pa bo papir boljše kvalitete po 320 din. Papir dosedanje kvalitete bi bil sedaj po 304 din. Letno porabimo za 12 številik »Lovca« po 12 500 izvodov 12 500 kg papirja. En izvod »Lovca« bo stal po proračunu 104 din; letno torej enega člana 1248 din. Prišteti pa je treba še članarino za Glavno lovsko zvezo Jugoslavije, ki naj bi se zvišala od sedanjih din 50 na 100 din letno, o čemer pa bo dokončno sklepala še skupščina GLZ. Dalje je prišteti še prispevek za nezgodno zavarovanje po din 17 na člana. Tako torej znašajo ti stroški na člana — brez prispevka za pisarno LZS — 1365 din. Tudi prejšnja leta je bila članarina LZS prenizka za pokritje vseh stroškov. Upravni odbor je imel na izbiro dve alternativni: ali dati subvencijo iz lovskega sklada, kar bi pomenilo zvišanje prispevkov področnih zvez, ali zvišati članarino. V razpravi je bilo osvojeno stališče, da bi se spremembe v prispevkih za sklad mogle izvršiti edino na osnovi bonitiranja, kar pa je za tekoče lovsko leto še nemogoče. Vsekakor pa naj bi se o tem odločilo do sprejemanja proračuna za prihodnje lovsko leto. Tako je bil sprejet sklep, da se članarina za lovsko leto 1964/65 zviša od 1200 na 1500 din. Razlika v znesku din 135, med planiranimi stroški za »Lovca«, članarino GLZ, zavarovanjem in članarino za 1963/64, je namenjena za stroške administracije LZS.

Pri vprašanju članarine so bili nekateri odborniki mnenja, da naj bi člani LD Slovenije vplačevali pri LD enotno članarino skupno za LD, LZ, LZS in KUS. Ta pa naj bi se potem delila med navedene naslove. Ob tem je bila poseben predmet razprave članarina lovskih družin, ki je ponekod zelo nizka, tudi manj kot po 50 din, ponekod pa tudi nad 300 din mesečno na člana; to zato, ker LD ne ločijo članarine od prispevka članov za gospodarjenje v loviščih. Ni prav, da so pri članarini za organizacijo takšne razlike, saj smo vsi njeni člani z enakimi pravicami in dolžnostmi. O višini članarine za LD sicer more odločati edino družina sama, vendar je upravni odbor LZS sprejel priporočilo, da naj članarina za LD nikjer ne bi bila nižja od 100 din mesečno. Članarina mora biti tako visoka, da omogoča nemoteno poslovanje (administracijo) LD. Nedovoljeno je porabljati sredstva za administracijo,

pridobljena iz lovišča. Ločiti je treba administracijo od gospodarjenja, kar včasih ni lahko. Za gospodarjenje v lovišču se uporabljajo sredstva, pridobljena iz lovišča in prispevek za gospodarjenje. Ta se določi na osnovi plana o gospodarjenju in ga člani poravnajo bodisi ali z denarjem ali z delom. Da bi se odkrili vzroki velikih razlik med članarinami LD, pa tudi področnih zvez, je upravni odbor LZS sklenil izdelati analizo o plačevanju in uporabi članarine.

Predvideno je, da bo v lovskem letu 1964/65 porabljenih nekaj več sredstev za konference in reprezentanco, ker bo v tem letu v Sloveniji XIII. medpokrajinska lovška konferenca in skupščina Glavne lovške zveze Jugoslavije. Medpokrajinske konference se bodo udeležili letos že 13. leto zapored zastopniki treh obmejnih avstrijskih in treh obmejnih italijanskih lovskih organizacij ter zastopniki LZS. Sklicatelj te konference je izmenoma vsako tretje leto Lovska zveza Slovenije. Kakor je več ali manj že znano, se na teh konferencah obravnavajo obmejni lovski problemi, ki zanimajo vse tri države. Ker se bo konferenca vršila doma, v Sloveniji, bo tudi možno, da ji bo lahko prisostvovalo več domačih zastopnikov.

Najvišja postavka v proračunu izdatkov sklada LZS je enako kot za preteklo lovsko leto ostala »znanstveno-raziskovalno delo v lovstvu« (6 400 000 din). Z ozirom na nekatere pripombe o znanstveno-raziskovalnem delu je zastopnik odseka za lovstvo pri »Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije (IGLGS) dal na seji določena pojasnila. Lovska zveza Slovenije daje v izdelavo svoje znanstveno-raziskovalne teme namreč temu odseku oziroma Inštitutu, ki naj bi bil — kot se je izrazil neki odbornik na seji — »dopolnilno telo LZS«. Na tem odseku je bil do nedavno zaposlen en strokovnjak, sedaj so trije (en biolog, en kmetijski in en gozd. inženir). Večji del sredstev za obstoj in delovanje tega odseka prispeva z naročilom znanstveno raziskovalnih tem LZS. Inštitut pa dobiva tudi sredstva iz Sklada Borisa Kidriča in nekaj tudi od Glavne lovške zveze ter gozdarskih organizacij. Sklad Borisa Kidriča in gozdarske organizacije prispevajo skupno 2 600 000 din za temo Preprečevanje škod po divjadi. To temo sofinancira tudi Glavna lovška zveza Jugoslavije s četrtil milijona din. Po naročilu Lovske zveze Slovenije odsek za lovstvo IGLGS izdeluje sedaj naslednje teme:

»Uskladitev interesov lovstva, kmetijstva in gozdarstva«;

»Študija bonitet za zajca, fazana, jerebico in srnjad v loviščih LD Slovenije; to je dolgoročna tema, katere naloga je preko komisij pri področnih zvezah vskladiti izvršeno bonitiranje po področnih zvezah; v določenih primerih obstojajo namreč občutne razlike, ki jih je treba popraviti, npr. kočevska LZ nima I. bonitetnega razreda za srnjad, Gorenjska pa ga ima; novomeška lovška zveza naj bi imela več in boljše površine za jerebico kot Pomurje ali Krško itd.»

»Bonitiranje za jelenjad«; LZ Kranj in Kočevje sta sicer že poskusili izvesti bonitiranje jelenjadi, a navodil za to ni, zato jih je treba izdelati;

»Rajonizacija male divjadi z ozirom na naravne (klimatske in pedološke) pogoje v Sloveniji«; ta tema je že izgotovljena in bodo vse področne zveze v kratkem dobile po en izvod;

»Preizkava prehrane fazana v Sloveniji«; doslej na osnovi preiskanih golš uplenjenih fazanov ni bilo mogoče podati točnejših ugotovitev o prehrani fazana, zato bo v znanstvene namene moralo biti odstreljenih v različnih letnih časih in na različnih področjih Slovenije še 400 fazanov.





Zima se umika v gore

Foto C. Pogačar

V tekočem lovskem letu pa naj bi se Inštitut lotil tudi aktualne teme »Umetna vzreja jerebic«. Na seji je bilo ugotovljeno, da se delo odseka za lovstvo pri IGLGS sicer vidno izboljšuje, vendar je treba poskrbeti, da bodo izsledki znanstveno raziskovalnega dela prišli v čim razumljivejši obliki navzdol do LD, da jih bodo lahko praktično uporabile. V ta namen bomo povzetke izdelanih tem objavljali tudi v »Lovcu«. Upravni odbor je bil soglasen, da je spričo vse težjih pogojev za obstoj divjadi zlasti v nižinskih loviščih znanstveno raziskovalno delo v lovstvu treba krepiti. Delo na tem področju pa naj bi bilo tudi enotno, ne samo v merilu Slovenije za gojitvena lovišča in lovske družine, ampak tudi v merilu Jugoslavije. Doslej se je namreč nekaj del izvrševalo po dveh ali več tirih. Pobudnik znanstveno raziskovalnega dela v lovstvu je bila v Sloveniji lovska organizacija. Ker je divjad splošno ljudsko premoženje, končno ni dolžnost samo lovcev, da nosijo glavno finančno breme za znanstveno raziskovalno delo. Kmetijstvo in gozdarstvo je soodgovorno za ohranitev divjadi, zato naj bi v bodoče del sredstev v ta namen prispeval tudi Republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo.

Fazanerija Vurberg je za lovsko leto 1964/65 izpadla iz proračuna sklada, pravzaprav je izpadla že za lovsko leto 1963/64, vendar jo je LZS morala naknadno planirati, ker je ni prevzela niti LZ Ptuj niti Maribor, kakor je bilo ob sprejemanju proračuna za preteklo lovsko leto zmenjeno. S 1. aprilom 1964 pa je fazanerija Vurberg, ki jo je upravljala Lovska zveza Slovenije od leta 1949, prešla v upravo področnih lovskih zvez Celje, Maribor, Pomurje in Ptuj. Njena zasluga je v veliki meri, da je fazan danes domala razširjen po vseh zanj primernih loviščih Slovenije. Odslej bo ta fazanerija predvsem skrbela za razmnoževanje fazanov v loviščih navedenih zvez. LZS je odstopila fazanerijo z gojitvenim loviščem vred brezplačno. Poleg tega pa je fazaneriji kot pomoč za nadaljnje delo dala tudi 500 000 din dolgoročnega posojila za dobo 5 let brez obresti. Enak znesek je pod enakimi pogoji dala tudi vsaka od zvez prevzemnic.

Upravni odbor je predvidel, da se bodo dohodki od inozemskega lovskega turizma v primerjavi s preteklim letom zvišali. Ob tej priliki je upravni odbor izpopolnil cenik za odstrel divjadi po inozemcih in uredil nekatere še neurejene zadeve, zaradi katerih je bilo s strani inozemskih lovcev več upravičenih pritožb. Inozemski lovski gost bo odslej plačal za gonjača ali nosača po 3 dolarje dnevno, medtem ko je spremstvo inozemskega gosta po lovskem čuvaju ali članu LD že plačano z dnevno lovno pristojbino. Skupina do vključno 5 inozemskih lovskih

gostov bo plačala za uporabo šolanega psa ptičarja 5 dolarjev dnevno. Pri večjih skupinah lovskih gostov pa mora pes obvezno sodelovati na lovu ter je že plačan z dnevno lovno pristojbino. Inozemci bodo odslej tudi uplenjeno divjad (divjačino), ki jo vzamejo s seboj — poleg dnevne lovne pristojbine in odstrelne takse — plačevali v devizah po enotnem ceniku. Osnova za sestavo tega cenika so bile izvozne cene divjačine naših izvoznih podjetij. Določene so bile sledeče odkupne cene: fazan in zajec po 2 dolarja, jerebica, gozdni jereb, raca in gos po 1 dolar, prepelica, golob, grlica, kozica po 0,25 dolarja, srnjad in divji prašič 1 kg po 1 dolar, jelenjad in gamsi 1 kg po 0,70 dolarja. Ker se za odkup uplenjene divjačine najbolj zanimajo gostje iz Italije, bo ta cenik razmnožen tudi v italijansčini. Cenik za odstrel divjadi po inozemcih, izpopolnjen s cenami za odkup uplenjene divjadi in uslug bo objavljen tudi v »Lovcu«.

Skladno z Odlokom Zveznega IS o pogojih in načinu za kreditiranje investicij, s katerimi se pospešuje turistični promet tujcev (Ur. l. SFRJ št. 4/1964) ima tudi lovska organizacija možnost za kredit pri Investicijski banki v višini 58,3% protivrednosti pridobljenih deviz, kar znese za lovišča LD Slovenije 12 milijonov dinarjev. Kredit se daje proti 1% obresti za dobo 30 let. Upravni odbor LZS je sklenil, da te kredite najamejo področne lovske zveze in sicer preko LZS, v višini pridobljenih deviznih sredstev v loviščih njihovih LD. Kolikor pa te zveze ne bi bile interesent, se za kredite lahko potegujejo tudi druge zveze, ki sicer niso pridobile toliko deviznih sredstev, kolikor kredita bi rabile. Ker so sredstva namenjena za investicije, bodo interesenti seveda morali predložiti tudi investicijske elaborate.

Upravni odbor LZS je precej časa posvetil tudi razpravi o lovskih skupnostih. Iniciativa za ustanavljanje lovskih skupnosti je prišla od spodaj. Posebno Lovska zveza Ljubljana in njene LD so na njih zainteresirane. Tudi preko vprašalnih pol za izdelavo perspektivnega plana razvoja lovstva v Sloveniji se je 80% LD izrazilo za formiranje lovskih skupnosti (bazenov). Eno je namreč gotovo, da morajo LD v današnjih pogojih, ko se nasploh poudarja čim intenzivnejša gojitev divjadi, najti način, kako bodo uresničile to nalogo. Pa tudi vprašanja glede enotnejše politike povračila škode po divjih prašičih, jelenjadi itd. že dalj časa kažejo potrebo po formiranju lovsko gospodarskih skupnosti. Sedanje področne zveze so v glavnem administrativni organi. Razvile so se iz nekdanjih okrajnih lovskih zvez, katerih meje so se pokrivalo z upravnimi mejami okraja. Lovišča lovskih družin



so za lovsko udejstvovanje članov-lovcev sicer dovolj velika, za intenzivnejšo gojitve divjadi pa na splošno premajhna. Dobro gospodarjenje z divjadjo je možno samo na večjih površinah enake strukture. Lovske družine, ki naj bi seveda v bodoče še obstojale, naj bi se torej povezale v lovske skupnosti zato, da bodo v svojih loviščih dosegale večje lovske gospodarske uspehe. Koliko družin oziroma lovišč naj se poveže v eno skupnost, je odvisno v prvi vrsti od terena oziroma divjadi, ki je za neko področje karakteristična. Gre torej za povezovanje lovišč z enako strukturo. Pri tem ne smejo biti ovira meje občine, okraja, niti ne področne lovske zveze. Povezava LD z občinami naj ostane še naprej preko komisij za lovstvo pri svetih za kmetijstvo in gozdarstvo. Lovska skupnost naj ne bi bila premajhna, niti prevelika. LD in lovske skupnosti naj razmislijo in predlagajo, ali naj se skupnosti povezujejo v sedanjih področnih LZ, ali v okrajnih LZ, ki bi jih morali seveda na novo formirati, ali pa bi se povezovale neposredno z LZS. Od odločitve zavisi seveda, kakšne naloge in pristojnosti bodo imele lovske skupnosti, oziroma od tega bo odvisna bodoča organizacijska oblika. Področne lovske zveze naj vsekakor obstojajo, dokler ne bodo rešena nakazana vprašanja. Upravni odbor LZS se pri organiziranju lovskih skupnosti ne bo posluževal nikakih administrativnih ukrepov, prav tako se jih tudi ne smejo področne lovske zveze. Lovske družine naj vprašanje formiranja in delovanja lovskih skupnosti same temeljito prediskutirajo, čim konkretnije predloge, sugestije in priporočila pa naj pošljejo na LZS. Morda bi kazalo, da se končno o teh problemih zastopniki vseh lovskih družin pogovorijo na lovskem zboru.

Poleg navedenega je upravni odbor LZS razpravljal še o nekaterih drugih manj važnih vprašanjih in sprejel ustrezne sklepe.

France Cvenkel

## Predlog sedemletnega programa lovstva Slovenije

(Iz Gospodarskega vestnika  
št. 28 od 7. IV. 1964)

Med mnogimi programi o gospodarskem razvoju za leta 1964—1970 se je pojavila tudi razprava o 7-letnem razvoju lovstva v naši republici. Če zelo na kratko skušamo ugotoviti programska predvidevanja, ki jih iz tega osnutka razberemo, opazimo sledeče:

Po posameznih vrstah divjadi so predvideni zelo visoki porasti stalaža in odstrela. Morda je najrealnejše opazovati odstrel temeljnih vrst divjadi, kot je bil dosežen v letu 1962, ki ga osnutek jemlje kot osnovo za predvidevanja v letu 1970. V loviščih lovskih družin in gojitvenih loviščih v Sloveniji je bilo v letu 1962 uplenjenih 10 889 kosov srnjadi, leta 1970 pa predvideva program odstrel 19 950 kosov. Jelenjadi je bilo odstreljene 487, program pa predvideva 2000 kosov, to je več kot 4 krat več. Gamsov je bilo uplenjenih

689, program za leto 1970 predvideva 1000 kosov. Medvedov je padlo 8, program predvideva letni odstrel od 1964 dalje po 30 kosov. Divjih prašičev je bilo uplenjenih 988, leta 1970 je programiran odstrel 1600 kosov. Divjih zajcev je bilo v letu 1962 odstreljenih 43 304, program predvideva letni odstrel 48 000 kosov že v letu 1964 in nato nespremenjeno število do leta 1970. Fazanov je bilo odstreljenih 1962. leta 42 725, leta 1970 pa naj bi jih bilo 119 000, to je približno 3 krat več. Podoben program se predvideva pri jerebicah, ki jih je bilo uplenjenih 14 569, že leta 1967 pa naj bi jih bilo 34 000 in nato po 34 000 letno do 1970. leta. V letu 1962 ni evidentiran odstrel kotorn, leta 1970 naj bi jih odstrelili 5300.

Povečanje stalaža in odstrel divjadi malega lova, to so zajci, fazani in jerebice, je prav gotovo izvedljivo. S kotornami nimamo nobenih izkušenj, zato težko predvidevamo, kakšen bo odstrel. Upoštevati moramo, da se naravno življenjsko okolje male divjadi z agrokemičnimi posegi, arondacijami, trebljenjem meja in krčenjem nižinskih gozdov, bistveno slabša. Vendar, če primerjamo naše pogoje s pogoji nekaterih industrijsko in agrarno razvitih držav, ne bi smeli biti pesimisti. Drugo vprašanje pa je, če je program vsklajen z našimi kmetijskimi načrti, kajti znano je, da je številčnost male divjadi že sedaj povzročala zaradi škode tu in tam težave pri vsklajevanju kmetijskih in lovskih programov. Bolj vprašljivo pa je, če je smer kvantitativnega večanja pravilna tudi pri gojitvi divjadi velikega lova, kjer najbolj dosledno drži načelo lovske gospodarskih prizadevanj: ohraniti zdravo in močno divjad v prosti naravi. Cilj gojitve je tukaj trofeja. Za pridobivanje mesa so manj vsebne oblike farmske gojitve domačih živali. Posebno to velja za jelenjad, kjer s sedanjo kvaliteto ne moremo biti zadovoljni, pa še te ne bomo mogli ohraniti, če bomo stalaž 4 krat povečali. Tako povečanje bo šlo na škodo kmetijstva in gozdarstva, ali pa bo potrebno zelo izdatno in drago krmljenje. Mogoče je tudi sporna postavka odstrel 30 medvedov letno, ker jih pač do sedaj nismo nikoli toliko ustrelili in torej ne vemo, kako bodo izgledala naša lovišča potem, ko jih bomo par let po vrsti streljali po 30 letno. Do sedaj je padlo v Sloveniji približno po 8 medvedov na leto.

Študija deli lovsko udejstvovanje na društveno športno, ki se po nekih vidikih gospodarjenja odvija v lovskih družinah in gospodarsko, ki se odvija v okviru gojitvenih lovišč. Gojitvena lovišča upravljajo 12 % lovišč v republici, lovske družine pa 88 %. Poslovanje podjetij in zavodov, ki se odvija po čistih gospodarskih načelih, naj tudi v bodoče bo nosilec intenzivnega lovskega gospodarjenja. Perspektivni razvoj predvideva, da se gospodarski temelji lovstva razvijajo predvsem pri gojitvenih loviščih in bodočih lovske





Na Cerkniškem jezeru

Foto P. Adamič

gospodarskih objektih, vzporedno pa naj se od-  
vija tudi društvena dejavnost lovskih družin.  
Taka ločitev sicer ni utemeljena v naravi lov-  
stva, ker je to slej ko prej šport, rekreacija in  
kulturna dolžnost, ki jo mora izpolniti civilizirana  
družba do narave, čeprav se odvija po nekaterih  
gospodarskih načelih. Tudi gojitvenim loviščem  
je bila v prvi vrsti naložena dolžnost ohraniti  
divjad na področjih, ki so posebnega prirodnega  
pomena in kjer ni bilo v lovskih družinah  
organiziranih upravljalcev. Gojitvena lovišča  
so nesporna pridobitev za naše lovstvo v smislu  
očuvanja in gojitve divjadi, vprašanje pa je,  
če so danes ekonomsko poprečno rentabilna.  
Razvojni program je široko zastavljen, zaželeno  
je, da bi bil izveden in s stališča ohranitve divjadi  
v naravi ni bistveno, kdo ga bo izpeljal. Dolžan  
pa je ravnati kot dober gospodar, to je s čim  
manjšimi stroški doseči optimalne rezultate. Če  
so danes zavodi in podjetja, katerih gospodarska  
dejavnost je tudi lov, ekonomsko poprečno  
rentabilni, upravičeno poudarjamo gospodarski  
moment lovstva, ki se preko njih odvija. Sedanja  
družbena rentabilnost in lastna akumulacija  
mora biti merilo bodočih vlaganj in mora poka-  
zati upravičenost sodelovanja družbeno investicijskih  
skladov v te naložbe. Ko gradimo na go-

spodarskih načelih, moramo sprejeti tudi načelo  
vračanja kreditov in ustrezne družbene sklade,  
odvajanje družbene akumulacije in ustvarjenje  
lastnih sredstev za enostavno in razširjeno re-  
produkcijo.

Samo, če je na vsa ta vprašanja odgovor pritr-  
dilen, gradimo upravičeno na rentabilni osnovi  
gospodarskih naložb v bodoče in samo v toliko  
je tudi upravičeno poudarjenje gospodarske  
plati lovskega udejstvovanja.

Prav v teh finančnih osnovah pa je študija  
precej pomanjkljiva. Razbrati je mogoče, da bo  
celotni dohodek lovskega udejstvovanja po vseh  
postavkah leta 1970 znašal 815 000 000 dinarjev.  
V strukturi celotnega dohodka gre dobršen del  
povečanja iz postavke »inozemski lovski turizem«.  
Skromen celotni dohodek 815 milijonov pove, da  
je komaj mogoče govoriti o gospodarstvu. Šte-  
vilo divjadi se bo povečalo, odstrelili tu in tam  
celo potrojili. Bruto dohodek leta 1962 znaša  
420 274 000 dinarjev, leta 1970 pa se bo le  
podvojil. Športno rekreacijski pomen lovstva  
v Sloveniji je več kot očiten.

Investicije, ki bodo za doseg tega dohodka  
potrebne, znašajo 610 milijonov dinarjev. Pro-  
gram dalje predvideva 500 zaposlenih v čuva-  
jski službi,



100 zaposlenih je že sedaj v gojitvenih loviščih, 11 lovskih zvez pa naj bi imelo vsaka po enega strokovnega sodelavca. V gojitvenih loviščih se predvideva skromno povečanje zaposlenih, tako da bi od 2—3000 ha lovišča imelo po enega poklicnega lovskega čuvaja. Zaradi lažjega izračuna si oglejmo rentabiliteto pri 610 zaposlenih s povprečnimi mesečnimi dohodki 45 000 din.

Upoštevati moramo samo podatke, ki so nam na razpolago. Res je mogoče zaradi dosedanjih zaželenih gospodarskih ciljev nalagati družbeno investicijska sredstva pod različnimi pogoji, vendar je za ugotavljanje rentabilnosti posamezne naložbe potrebna orientacija na povprečno rentabilnost. Vzemimo torej, da bo investicija 610 milijonov dinarjev, ki bo po programu izvršena že leta 1968, izvedena iz kreditov za dobo 6 let s 7 %-no obrestno mero.

Najbolj groba bilanca te dejavnosti izkazuje potrebo po 149 milijonih bruto skladov letno. Iz teh skladov se bo plačala letna anuiteta 100 milijonov, prispevki družbeno investicijskim skladom, rezerve itd. Za osebne dohodke 610 zaposlenih oseb potrebuje dejavnost 569 milijonov 862 000 dinarjev bruto, skupni čisti dohodek znaša torej 718 862 000 dinarjev. Ker je pred ugotovitvijo čistega dohodka treba odvesti vsaj 15 % od dohodka, to je 107 829 000 dinarjev, mora znašati dohodek torej 826 691 000 dinarjev. V tem dohodku so torej prispevki iz dohodka, osebni dohodki in bruto skladi, neto skladi pa v višini letne anuitete. Vprašujemo se, kje so materialni stroški te dejavnosti, kje sta vsaj 2 % stroškov za vzdrževanje investicij v osnovna sredstva, kje prispevki družbi pred ugotovitvijo dohodka. Celotni brutvo dohodek 815 milijonov dinarjev je manjši kot dohodek, ki je potreben za kritje osebnih dohodkov, prispevkov in anuitete.

Ta izračun poznavalca lovske dejavnosti ne bo začudil. Ker je znano, da so v lovstvu precej točno zajeti dohodki, ostaja pa neevidentiranih večina stroškov, ki so skriti v obliki masovnega prostovoljnega dela, finančno neevidentiranih prispevkov v materialu in drugem. Morda so sestavljavci programa nekoliko zanemarili to dejstvo.

Program razvoja lovstva bi bilo treba ustrezno dopolniti in na dosedanjih pozitivnih izkušnjah graditi tudi bodoče perspektive. Ohranitev divjadi v prosti naravi ostane slej ko prej kulturna dolžnost civiliziranega naroda, posebno rentabilna podjetniška dejavnost pa, kot je mogoče ugotoviti iz podatkov te študije, lovstvo tudi po 7-letnem programu ne bo.

Rino Simoneti

## O naši jelenjadi

Ing. Anton Simonič

V povojnih letih se je jelenjad v Sloveniji razširila iz predvojnih nahajališč v nove predele. Stalež je danes pri nas večji, kot je bil kdajkoli pred vojno. Jelenjad ni več redkost, temveč lovna divjad, dostopna širokemu krogu lovcev.

Da imamo danes v Sloveniji tako številno jelenjad, je nedvomno zasluga našega lovstva, ki za ta uspeh zasluži vse priznanje. Nikakor pa to ne pomeni, da so v zvezi z jelenjadjo tudi rešeni že vsi problemi. Ti so se z njeno razmnožitvijo in razširjenjem šele pojavili in terjajo čimprejšnjo rešitev.

Če kritično premotrimo gospodarjenje z jelenjadjo v večini naših družinskih lovišč, moramo žal ugotoviti, da to, kar se z njo dogaja, največkrat ne moremo imenovati gospodarjenje. Mirno lahko trdimo, da gospodarjenje z jelenjadjo v marsičem zaostaja za gospodarjenjem z ostalimi vrstami divjadi, zlasti na primer za gospodarjenjem s srnjadjo. Iz pogovorov z lovci kot tudi iz njihovega ravnanja z jelenjadjo lahko sklepamo, da pri nas jelenjad še zdaleč ni tako priljubljena kot srnjad. Kljub temu, da je lov na jelena veljal že od davnine za eno največjih lovskih doživetij in kljub temu, da je še danes jelenovo rogovje ena najbolj zaželenih trofejev, veliko lovcev ne ceni dovolj dejstva, da imajo v svojem lovišču jelenjad in da nanjo lahko love. Zakaj je temu tako, je kar težko na hitro ugotoviti. Vzrokov je več, tako tehtnih in upoštevanih vrednih kot tudi povsem subjektivnih. Med prve vzroke spada prav gotovo škoda, ki jo jelenjad ponekod povzroča. Med drugimi pa je verjetno na prvem mestu nepoznavanje jelenjadi, njenih lastnosti in načina življenja. In prav gotovo je, če neke divjadi ne poznamo, da zanjo nimamo pravega zanimanja, je uspešno ne lovimo in zato tudi ne gojimo. Morda pa je vzrok nepriljubljenosti jelenjadi tudi zelo nelep pojav v nekaterih lovskih družinah, namreč pojav, da nekatere družine gledajo na svoje lovišče kot izolirano enoto. Čeprav to gledanje dokazuje nepoznavanje temeljnih načel o življenju divjadi in gospodarjenju z njo ter nima z miselnostjo današnjega lovca v socialistični družbi nič skupnega, ni tako redko, da bi ga ne bilo vredno omeniti. Neredko slišimo, češ tam ob meji lahko malo bolj počistimo, bomo pa zato v središču »našega lovišča« boljši, ali pa: tega srnjaka bi bilo sicer škoda, če bi bil »naš«, toda kaj ko je hodil čez mejo. Kako je tako ravnanje škodljivo za vse vrste divjadi, menda ni treba po-



sebej razlagati. Da je pa z gojitvijo jelenjadi povsem nezdržljivo, je jasno vsakomur, ki ve, na kakšnih površinah živi jelenjad. Da se takim lovcem, zato ker merijo po pravici ali po kriviči po svojem kopitu tudi svoje sosede, jelenjad, ki se praviloma zadržuje na območju nekaj lovišč, ne zdi primeren objekt gojitve, je povsem razumljivo.

Taki in morda še nekaj drugih vzrokov je končno povod, da ponekod obravnavajo jelenjad približno tako kot divje prašiče, ki — bodi mimo grede omenjeno — tudi zaslužijo malo lepše ravnanje, kot so ga deležni. Če smo odkriti, moramo kar priznati, da je v večjem delu družinskih lovišč glavni način lova na jelenjad pogon, ki ga navadno bolj obzirno imenujemo »pritisak«.

Povsem slučajno sodeluje na takem pritiskanju tudi nekaj psov. Že iz besed, ki jih lovovodja pred pogonom pove v vzpodbudo in ravnanje lovcem, lahko ugotovimo, na kakšni višini je ta lov. Naj omenim le nekaj značilnih, ki sem jih slišal na lastna ušesa: »Danes streljamo jelena od osmeraka dalje.« Ali: »Strelja se jelen, ki ima tri konice na vrhu roga.« — S tem je menda bila mišljena krona. In tudi na kratko: »Streljajte težkega jelena in težko košuto« — Pri tem pa je bila najbrž mišljena družinska blagajna.

Dogaja se, da taki pritiski prično takoj po lovopustu jelena in ne prenehajo niti v času roka, to je v času, ko si gojitelj jelenjadi ne upa niti glasno stopiti v lovišču in s strelom prizanesi celo roparici, samo da ne bi z ničemer motil jelenjadi pri izbiri rukališč. In potem ti isti lovci mirno govore: »Saj pri nas ni mogoče gojiti jelenjadi, pri nas jelena niti ne rukajo, najbrž jim ne ustreza okolje.« Okolje, da, okolje je vzrok, da ne rukajo, toda ne tisto, ki ga je dala narava. Za čuda pa take stvari počno tudi lovci, ki jim sicer nimamo kaj očitati. Ob pogledu na ustreljeno srno ali srnjaka navadno razpredejo celo strokovno razpravo o tem, ali je bil strel upravičen ali ne. Ti isti lovci pa niti z očesom ne trenajo, ko po pogonu leži pred njimi jelen v najlepšem razvoju ali košuta z napetim vimenom, ki nemo dokazuje, da je ostal za njo mladič, ki bo brez izkušene vodnice postal najbrž žrtev zime. Če se že najde kak sitnež, ki godrnja o gojitvi jelenjadi, je takoj pri roki tisoč opravičil, glavni refren vsega pa je, da je jelenjad tako ali tako le prehodna in še dobro, da smo dobili, kar smo, da bo vsaj kaj v blagajni, sicer bi pa isto naredili tudi sosedje. Morda ni tako po vseh družinskih loviščih, v katerih se zadržuje jelenjad, poznam pa jih nekaj, po katerih lahko sodim, da vse naštetu pri nas ni redkost. Prepričan pa sem tudi, da bi bilo marsikje drugače, če bi lovci jelenjad poznali in če bi bila gojitev jelenjadi na terenu prav organizirana. Škoda je razpravljati, zakaj se take in drugačne napake pojavljajo, pač pa je nujno čim prej ukreniti vse potrebno, da jih odpravimo. Čas je že, da

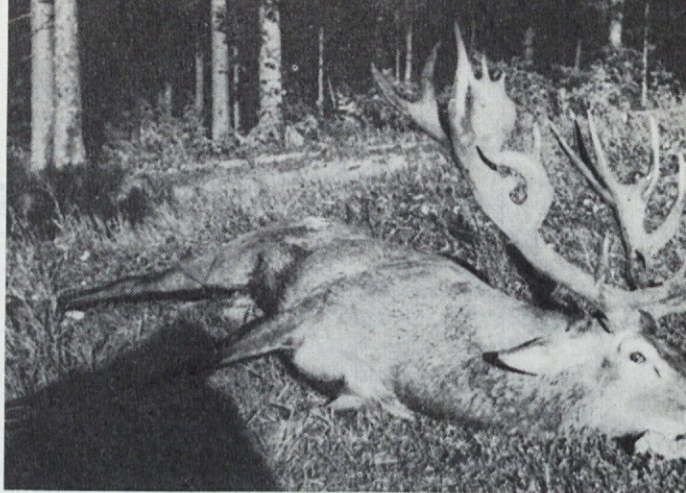


Foto A. Simonič

*Najmočnejši jelen Slovenije, uplenjen ob ruku 1961 v Jelenovem Zlebu. Teža rogovja 9 kg, 224,34 točke. Uplenitelj Polde Maček, Ljubljana*

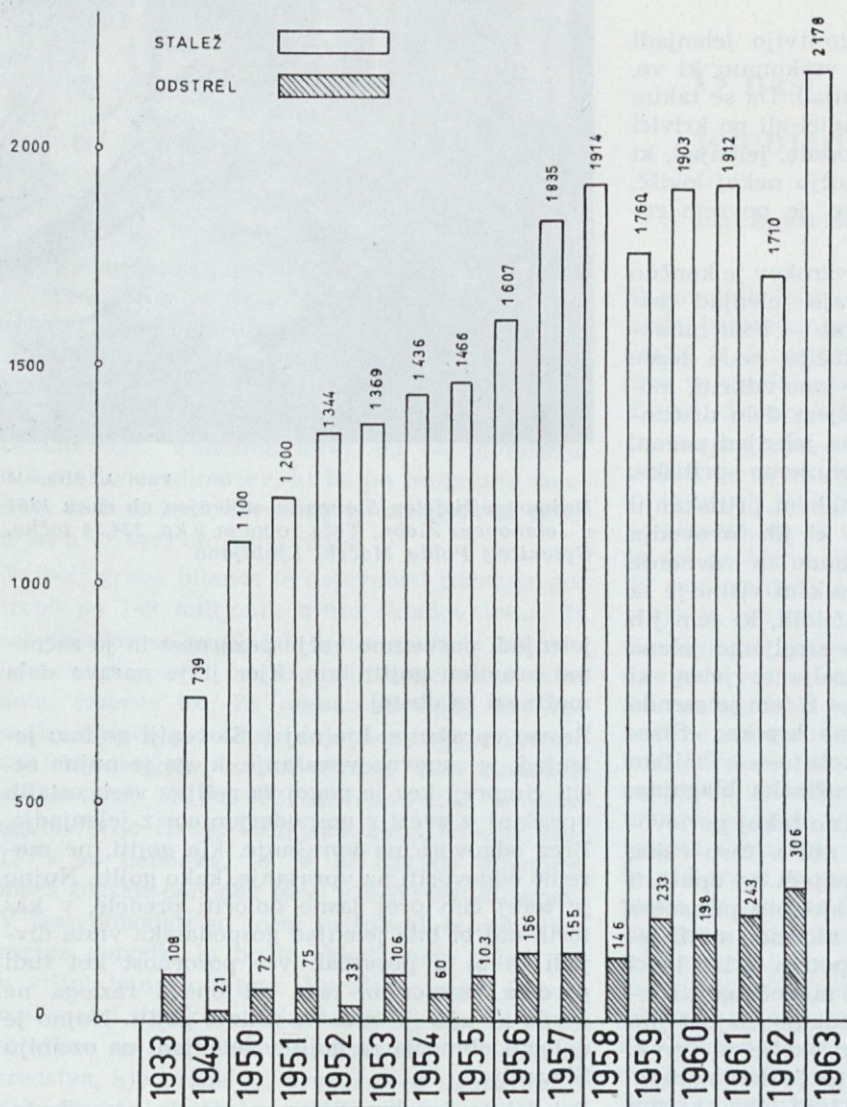
jelenjadi posvetimo večjo pozornost in jo začnemo pravilno gojiti tam, kjer ji je narava dala možnosti za obstoj.

Ravno vprašanje, kje naj v Sloveniji gojimo jelenjad, je osnovno vprašanje, ki ga je nujno rešiti čimprej, ker je pogoj za rešitev vseh ostalih vprašanj v zvezi z gospodarjenjem z jelenjadjo. Brez odgovora na vprašanje, kje gojiti, ne moremo odgovoriti na vprašanje, kako gojiti. Nujno je torej čim prej jasno določiti predele, v katerih naj bi bila jelenjad gospodarska vrsta divjadi in bi ji posvečali vso pozornost kot tudi predele, kamor iz tega ali onega razloga ne spada in kjer je zato ne želimo gojiti. Nujno je določiti območja za gojitev jelenjadi na ozemlju Slovenije.

Pri določanju območij za gojenje in gospodarjenje z jelenjadjo moramo upoštevati dane naravne pogoje, ki omogočajo ali izključujejo gojitev te divjadi, biološke lastnosti jelenjadi kot tudi nič manj važne gospodarske faktorje, ki so včasih tako tehtni, da tudi v predelih, kjer so dani vsi ostali pogoji, lahko onemogočijo gojitev jelenjadi. Ne smemo namreč pozabiti, da jelenjad lahko povzroča gospodarsko nevzdržne škode tako v gozdu kot tudi na polju.

Pri upoštevanju gospodarskih činiteljev, ki govorijo za in proti jelenjadi na nekem določenem območju, pa ne smemo biti malenkostni. Škoda je bila in bo reden pojav tam, kjer je doma jelenjad. Pretehtati moramo le, če je škoda nevzdržna ali pa na gospodarstvo nekega predela nima odločilnega vpliva. Zlasti poljske škode, ki jih pri nas povzroča jelenjad, so s stališča celotnega našega gospodarstva kaj neznatne, čeprav pomenijo včasih težak udarec za bolj prazno blagajno lovske družine. Škode na poljih ne moremo odpraviti z znižanjem staleža, razen če jelenjadi popolnoma ne iztrebimo. Pač pa so na voljo številna druga sredstva, ki jih je le treba prav upo-





Jelenjad  
v loviščih LD Slovenije  
(Iz statistike LZS)

rabiti. Mnogo resnejše so škode v gozdovih, ki včasih pomenijo tudi za širše gospodarsko območje veliko breme in se jih je tudi mnogo težje ubraniti. Ob njih pa moramo pomisliti tudi na dejstvo, da so te škode neredko posledica nepravilnega vpliva človeka tako na gozd kot tudi na staleže divjadi in da smo danes dolžni s pomočjo novih dognanj te napake popravljati, ne pa jih z grobimi posegi v naravo še večati. Da je neredko predlagani popolni odstrel te ali one vrste divjadi prav gotovo med najbolj grobimi in tudi primitivnimi posegi v naravo, ni potrebno posebej poudariti. Znatna sredstva so danes namenjena ohranitvi raznih kulturnih spomenikov. Z razvojem gospodarstva bo naša družba lahko žrtvovala v ta namen še znatno večja sredstva. Ali ni prav, da nekaj žrtvujemo tudi za ohranitev živega naravnega spomenika — jelena, pa čeprav na tak način, da malo manj strogo obravnavamo škodo, ki jo tu in tam povzroča. Razume se, da morajo ta sredstva ostati v nekih znosnih mejah in lahko trdimo, da v splošnem pri nas

razen redkih izjem še daleč ne presegajo te meje. Če primerjamo naše izdatke za divjad sploh, ne le za jelenjad, in če ob tem upoštevamo še vse škode, ki jih ta divjad povzroča, s tistimi izdatki, ki jih v ta namen porabijo v številnih gospodarsko visoko razvitih deželah, lahko ugotovimo, da so številke, ki jih pri nas štejemo za izredno visoke, v primerjavi z onimi, naravnost neznatne. Tako na primer v Zah. Nemčiji izdajo letno 5 nemških mark po ha (kar je približno 750 din) za zaščito gozda pred škodami po divjadi. Predstavljam si, koliko bi torej pri nas morala plačati letno lovska družina, katere lovišče obsega kakih 3000 ha gozdne površine. Tega naj se spomnijo lovci zlasti tedaj, ko morajo poravnati škodo na kaki njivi, kjer je jelenjad populila za nekaj tisočakov repe. Vendar pa pri nas tako ogromna sredstva za zaščito gozda pred divjadjo niti niso potrebna in upajmo da tudi v bodoče ne bodo, če bomo le znali prav gospodariti z gozdom in z divjadjo ter skušali oboje kolikor mogoče vskladiti. (Se nadaljuje)



# O lovskih potrebščinah in Lovski zadrugi

Valter Dvoršek

V želji, da bi se kvaliteta nabojev izboljšala in da bi lovci ponovno dobili zaupanje v domače naboje, nam je uredništvo »Lovca« v št. 8/63 posredovalo članek izpod peresa J. Bulca »Naši naboji za šibrenice«.

Pisca bi rad dopolnil, hkrati pa tudi postavil nekaj vprašanj proizvajalcem in zadrugi.

Težko bi našel lovca, ki bi se z ugotovitvami pisca članka ne strinjal, vendar pa nastane vprašanje, koliko krivde lahko zadrugi naprtimo za slabe naboje. Mislim, da edino za slabo in nepravilno polnjenje nabojev, vse ostalo pa je zadeva izdelovalcev in njihove malomarnosti, ki jo končno plačujejo lovci.

Zaradi nekvalitetnih sestavnih delov je težko imeti zaupanje v domače naboje. Pri nas je precej ustaljena praksa, da lovci sami polnijo naboje in da zaradi tega zahtevajo od tulca večkratno uporabnost. Sam prakticiram tako, da kupujem večje količine dobrih sestavnih delov, kadar so na voljo in naboje polnim sam. Držim se točno predpisanih gramatur smodnika in šiber in lahko trdim, da sem z naboji zadovoljen. Tak način pa ne more vedno ustrezati vsem lovcem, ker ni včasih prepotrebne časa za polnjenje nabojev, pa tudi ne potrebnih sestavnih delov.

Kolikor sem obveščen in če je informacija točna, v Nemčiji ni mogoče kupiti sestavnih delov za naboje, ampak le tovarniško izdelane naboje, ter je zaradi tega tam uporaba naboja enkratna. Precej italijanskih nabojev pa je takšne kvalitete, da bomo tulec tovarniško izdelanega naboja pri ponovnem polnjenju že težko zarobili, ter bi se zaradi tega dalo sklepati, da se tudi v tem primeru teži za enkratno uporabo tulca. Približno isto je s francoskimi naboji.

S tem seveda ni rečeno, da se v teh državah ne izdelujejo tulci, ki jih brez skrbi lahko večkrat uporabimo. Tuji izdelovalec teži s tem za večjo prodajo, lovci se pri tem izognejo tudi nesrečam pri polnjenju in dobe zatorej na tak način brezhibno polnjen naboj z odličnim učinkom.

Tovarniška izdelava teh nabojev je dognana do vseh fines. Temu primerna pa je tudi cena, ki je najmanj dvakrat večja od naše.

Pri nas so objektivni razlogi za to, da zahtevamo od tulca večkratno uporabnost.

Ko ocenjujem kakovost »kranjskih« in »krušikovih« tulcev za več let nazaj, ugotavljam še nekaj pomanjkljivosti.

Lepenka tulcev je menjajoče kakovosti, tako da lahko včasih tulec večkrat uporabimo, včasih pa je že drugo polnjenje problem. Kovinsko dno tulca je navadno prenizko, izdelano iz neustreznega materiala, premalo ali preveč vtisnjeno v lepenko in se dogajajo primeri, da že pri prvem strelu dno odpade. Zgodi se tudi, da rob kovinskega dna po prvem strelu enostavno počí ter je potem tulec neuporaben. Pogosti so tudi primeri, da po prvem strelu dno tulca nabrekne in da ga je za drugo polnjenje potrebno poravnati, ker sicer puške s takšnim nabojem ne moremo zapreti.

Za kovinsko dno tulca je torej značilno, da uporabljeni material ne ustreza po trdoti, trdnosti in razteznosti.

Če si dno tulca še temeljiteje ogledamo, ugotovimo, da so rezilna, prebijalna in vlečna orodja slabo izdelana ali pa izrabljena. Tulec je zelo zahteven izdelek, ter bi morali biti vsi materiali, iz katerih tulce izdelujejo, podvrženi atestom. Uporaba neustreznih materialov in slabih orodij dá lahko samo slab izdelek ter je to torej krivda izdelovalcev.

Pri tem nastane vprašanje, kaj je lahko zadruga storila, oz. kaj bi za odpravo teh pomanjkljivosti lahko storila?

Kot prvo bi na to morala opozoriti izdelovalec in blago vrniti ter ga nabaviti iz inozemskih virov. Vendar se pri tem takoj vsiljuje drugo vprašanje, kaj če zadrugi potrebnih sestavnih delov ni uspelo dobiti iz uvoza. V tem primeru je nujno morala kupiti domače slabo blago ter se tako zopet izpostaviti na milost in nemilost domačima izdelovalcema.

Pri netilkah »Krušik« sem ugotovil, da se trdota netilk vsako leto spreminja, čeravno so sicer dobre.

Glede domačih čepov pa je bilo pri lovcih že toliko hude krvi, da te enostavno mine volja pisati in te stvari pogrevati. Stanje je enostavno nevzdržno.

Kvalitetno polnjene naboje bomo dobili le, če bodo vsi sestavni deli res kvalitetni in če bodo polnjeni na avtomat. Res je, da bi bilo zaradi nabojev potrebno nekaj ukreniti, vendar nastane vprašanje, kaj, da ne bi bil po nepotrebnem obremenjen lovčev žep.

Sploh je naš asortiment v pogledu lovskih potrebščin še zelo skromen. Izgleda, da je področje lovskih potrebščin premalo interesantno za industrijo. Še vedno je precej izdelkov, čeravno je lovec vsako leto več, ki so izdelani na grob in primitiven obrtniški način, temu primerna pa je tudi kvaliteta.

Če so že lovci primorani sami polniti naboje, pa se nikdo ne spomni, da bi izdelal manjšo precizno tehtnico za tehtanje smodnika. To, kar se danes prodaja za tehtanje, ne more biti precizno.





Selška dolina — »petelinji hlevi«

Foto P. Adamič

Izdelujemo dobre lovske karabinke samo kal.  $8 \times 57$ . Čeravno so potrebe tudi po drugih kalibrjih, je vendar tako, kakor da jih ne znamo ali nočemo izdelati.

Isto velja tudi za naboje s kroglo.

Pred kratkim je prišel na trg strelni daljnogled »Zrak« iz Sarajeva, z vrsto pomanjkljivosti. Kakor hitro sem opozoril izdelovalca na pomanjkljivosti, je obljubil, da jih bo takoj odstranil in tudi obljubil, da bo že naslednja serija daljnogledov brezhibna. Vendar pa leži v daljnogledih precej mrtvega kapitala po trgovinah, ker jih lovci odklanjajo.

Kljub opozorilu lovcev tudi še vedno izdelujemo karabinke, »okrašene« s kromananim zapiranjem.

Mislím, da bi prav zadruga morala biti tista, ki bi stalno opozarjala izdelovalce na pomanjkljivosti, pa tudi znala zainteresirati našo industrijo za nove izdelke.

Imam vtis, da se izdelovalci izogibljejo pri snovanju novih izdelkov naših lovskih strokovnjakov, ki bi jim sigurno radi svetovali. Vprašanje je le, če najdejo pot do njih. Kakor izgleda, manjka prav tu povezava.

Na strani 254/63 iste številke »Lovca« sem zasledil tudi tole: »Pri tem je pa naša Lovska zadruga igrala docela negativno vlogo, čeprav ta kot svoj obratni kapital uporablja še vedno naše deleže in sredstva vseh slovenskih lovcev. Treba bo tudi v tem pogledu analizirati stanje in spre-

jeti ustrezne ukrepe, da se pogoji okrog termina zadruga in njene vloge razčistijo.«

Iz tega kratkega odstavka ni mogoče razbrati, za kaj gre. Kot enega izmed prvih pobudnikov izvršene integracije z drugimi podjetji, pa me stvar le zanima.

Da ne bi bilo napačnih tolmačenj, je treba vedeti, da zadruga posluje po istem načelu kot vsa ostala trgovska podjetja, brez kakršnih koli olajšav. Pri nas ne poznamo zadruge »rochdalskega« tipa, kjer bi člani prejimali dividende, ob zaključku leta pa delili dobiček. Enkratni delež zadruženika predstavlja danes ceno litra vina. Vsi deleži skupaj pa predstavljajo eno desetino obratnega kapitala zadruge. Od deležev lovcev pa plačuje zadruga, kakor od kakršnegakoli drugega kredita — še obresti!

Samo po sebi se nujno vsiljuje vprašanje, kakšne pa so potem koristi lovcev zadruženikov. Ker mi zadruga stalno in neprestano vrta žep, že dve leti primerjam cene v zadrugi in v trgovinah drugih republik. Do sedaj sem z redkimi izjemami ugotovil, da so cene v zadrugi najnižje. Pri nabojih npr. so cene za 20 % nižje, pri ostalih potrebščinah pa od 8 do 10 %.

Delo upravnega vodstva v starih in neustreznih gostinskih prostorih in pri umetni svetlobi je ustvarjalo moreče delovno vzdušje. V pisarni direktorja si težko našel prostor, kamor bi lahko sedel. Še bolj klavrna je zadeva v puškarski delavnici. Ko te pot pripelje po izjedeh in vegastih stopnicah v prvo nadstropje, te nepri-



jetno zbode napis na vratih »stranke sprejemamo od 9. do 13. ure. Ko si se pa enkrat znašel v sprejemališču, ti je takoj jasno, da ima uslužbenec v svojem okolju tako malo prostora, da mora žonglirati, če hoče napisati kakšen dokument. Delovni prostori delavnice pa so takšni, da bi jih morala vsaka inšpekcija takoj zapreti. Neustrezni delovni prostori ne morejo ustvarjati ustreznega delovnega vzdušja ter je skrajni čas, da zadruga za svoje uslužbence nekaj ukrene. Če bi se torej postavilo vprašanje deležev, bi se moralo postaviti v drugačni luči.

Takoj po integraciji je prvotni program obsegal tudi ustanovitev poslovalnic v Pomurju in na Koprskem. Kako daleč je s to zadevo? Razširjenje dejavnosti je nujen pogoj za večanje skladov, boljšo opremljenost podjetja in nižje cene. Pri notranji organizaciji bi bilo nujno takoj decentralizirati poslovalnice v samostojne ekonomske enote ter tako tudi uslužbenca stimulativneje nagrajevati. Danes smo porodne krče samostojnih ekonomskih enot že zdavnaj prestali. Mislim, da je zadruga z vsemi svojimi težavami, težnjami, napakami, skratka z vso svojo problematiko preveč vase zaprta, pretežna večina lovcev, pa preveč odmaknjena.

Mislim, da bi precej težav odpadlo, če bi upravni odbor pa tudi uslužbenci zadruga svoje članstvo redno obveščali o življenju zadruga, o uspehih in težavah. Takšen način obveščanja na relaciji zadruga — lovec potrošnik bi moral biti način dela. Približno nekaj takega predvideva 28. čl. pravil, izdanih 4. 8. 1946. Sedaj v dobi statutov pa bi lahko tudi ta pravila zamenjali, saj jih je nekoliko že čas povozil.

Zanima me, ali se bo le kdo oglasil od proizvajalcev, pa tudi od zadruga, ali pa bo zopet vse tiho.

Vsekakor naj bi zadruga bila še vnaprej del lovske organizacije, kakor je bila do sedaj.

## Zamenjava divjadi z Italijo

Želja, da bi osvežili kri naših kozorogov v Podljubelju in naselili to mogočno divjad tudi drugod pri nas, se je začela uresničevati. Lovska zveza Slovenije ter zavoda za gojitev divjadi »Kozorog« in »Triglav« so se preko Tržaškega lovskega kluba v Trstu pred dvema leti povezali z upravo Nacionalnega parka Gran Paradiso v italijanski provinci Piemont. Gran Paradiso je znan posebno po svojih kozorogih.

V sivi davnini je bil kozorog v Alpah stalna divjad. Danes pa je že skoraj izumrl. V teku časa so se mu poslabšali življenjski pogoji, delno pa ga je uničilo tudi čudno praznoverje. V 16. stoletju se je namreč posebno v avstrijskih deželah razširila vraža, da človek, ki ima pri sebi »srčni križ« — koščico iz kozorogovega srca — ne more umreti nasilne smrti. Ni čudno, če je torej cvetela kupčija s »srčnimi križi«, s tem pa seveda tudi divji lov na kozoroge. Ponekod v Avstriji se je to praznoverje ohranilo prav do današnjih dni. Do začetka 19. stoletja so se kozorogi ohranili samo na dveh alpskih področjih — Graie in Pennine — vendar bi jih tudi tam kmalu zatrli, če jih ne bi rešil s posebnim ukazom leta 1821 sardinski kralj. Potem so jih v svojem lovišču, kamor so zašli iz teh predelov, zaščitili tudi Savojsci. Tako so se na tem področju ohranili do ustanovitve Nacionalnega parka Gran Paradiso leta 1936. Leta 1924 je bilo na tem predelu okoli 4000 kozorogov. Med drugo svetovno vojno se je stalezl znižal na okoli 400, v povojnih letih pa se je zopet močno popravil; v Gran Paradisu je sedaj zopet okoli 3000 glav te mogočne divjadi. V prejšnjem stoletju so divji lovci s tihotapci vdiral v savojsko lovišče od koder so spravljali mlade kozoroge v Švico in Nemčijo. V obeh teh deželah je sedaj skupno okoli 2000 kozorogov.

Razgovor  
o zamenjavi  
divjadi.

Od leve  
na desno:

prof. Renzo  
Videsott,  
direktor

Gran Paradisa,

dr. Jože  
Benigar,  
predsednik

LZS,

Karel Mikolj,  
predsednik

Tržaškega  
lovskega kluba

Foto M. Kemperle







Kozorogi v Gran Paradiso

Foto M. Kemperle



Odlov srnjaka

Foto M. Kemperle



Lovski čuvaji rezervata  
Val de Susa raztovarjajo divjad

Foto M. Kemperle

Kozoroge v Podljubelju nad Trzičem je v letih od 1890 do 1896 naselil baron Julij Born. Kupil jih je v Švici. (Glej »Lovec« 1926 str. 169!) Danes šteje ta kolonija 38 glav, ki pa številčno in kakovostno že dalj časa kaže znake nazadovanja. Predvsem je premalo plemenskih koz.

Nekoč je bil kozorog stalna divjad tudi v naših Alpah. Zato je končno naša dolžnost, da ga vrnemo v njegov življenjski prostor, ali da ga tu vsaj ohranimo kot naravni spomenik.

Lansko leto septembra in tudi že letos februarja je bil na obisku v Sloveniji direktor Gran Paradisa prof. Renzo Videsott, ki je ob tej priliki ugotovil, da so v naših Alpah sem in tja za kozoroge še vedno dobri življenjski pogoji. Tako je bilo zmenjeno, da bomo osvežili kri naših kozorogov v Podljubelju pri Trziču in na novo naselili še dve koloniji, najprej eno v gojitvenem lovišču »Triglav« v Pihavcu v Trenti in kasneje še eno v gojitvenem lovišču »Kozorog« v Brani. Ker imajo Italijani kozoroge, mi pa dovolj srnjadi in jelenjadi, je bilo dogovorjeno, da bomo zamenjali srnjad in jelenjad za kozoroge. Sredi februarja 1964 je bil v gojitvenem lovišču »Kozorog« izvršen kot poskus prvi odlov žive srnjadi z mrežami in jelenjadi v lovko-oboro. Organizacija odlova srnjadi je bila poverjena predvsem lovcom, ki imajo že izkušnje z odlovom živih gamsov. Ta lov na gamse z mrežami je odlično prikazan v našem kratkometražnem barvnem filmu »Nenavaden lov«. Lovci so pred lovom ugotovili, kje se srnjad zadržuje. Potem so na obronku gozda v obliki podkve kakih 120 m široko nastavili mreže, s kakršnimi lovimo tudi zajce. Za enkratni odlov pride v poštev površina okoli 4 do 5 ha. Ko gonjači poženo, morajo biti lovci vsak na svojem mestu. Ob straneh mreže stojijo tako imenovani »odbijači«, katerih naloga je preprečiti divjadi pobeg ob mreži. Tik za mrežo so skriti lovci, ki ujeto divjad takoj primejo in jo rešijo, da se zamedena v mrežo ne poškoduje. Kakih 50 m pred mrežo sta skrita dva lovca, ki divjad, ko priteče mimo njiju proti mreži, z glasnim krikom poženeta v mrežo. Pri enem takem odlovu sodeluje skupno 40 do 50 lovcev in gonjačev. V osmih takšnih pogonih sredi februarja letos je bilo skupno ujetih 17 kosov srnjadi, od katerih je bilo sposobnih za transport le 15. V enem pogonu so bile ujete največ le po tri živali. Ulovljeno srnjad denejo takoj v nalašč zanjo spletene košare.

Jelenjad se odlavlja v posebni obori podobni lovki. To je manjša ograda, napravljena iz visokih in močnih brun. Na eni strani ima širok vhod z vrati, na drugi pa je konično zožena v tesen hodnik. Sredi ograde je krmišče, iz katerega jelenjad prične jemati hrano šele potem, ko se dodobra navadi ograje. Ko je v ogradi, lovec na preži potegne za vrv in vrata se zapro. Ujeto jelenjad potem poženejo v hodnik, ki je tako ozek, da se živali pomikajo samo naprej do transportnega zaboja. Jelenjadi in srnjadi za na pot denejo v zaboje oziroma košare nekaj pese in korenja.

Odlov je težka zadeva, še težje pa je odlovljeno žival ohraniti živo in zdravo do izpusta oziroma še nekaj časa po tem. Skoraj vsakemu lovcu je znano, da je divjadi svobodno življenje v naravi največ, kar ima in da zato zlasti nekatere vrste tedaj, ko jim kdo to svobodo jemlje, živčno hudo trpijo, tako da marsikatera žival pogine. In srnjad je za to še posebno občutljiva. Od tod priporočilo lovcom, da naj ranjene divjadi nikdar ne grabijo z rokami, ampak naj jo umirijo s strelom iz primerne daljave. Iz tega ozira tudi usmrnitev z bodežem ni lovsko etična.



17. 2. 1964 je kamion odpeljal divjad v Italijo. Tovarišu Veljku Varičaku, Niku Fabjanu in Milanu Kemperlu je bila poverjena naloga, da 15 srnjadi in 2 košuti čimprej pripeljejo na mesto. Po ureditvi carinskih formalnosti na meji v Sezani, je kamion vozil s polno brzino ves dan in vso noč proti Torinu. Toda kljub temu so med transportom poginile 3 živali, 2 srnjaka in 1 srna. Kamion je vozil od Torina še 70 km naprej proti francoski meji, do vasi Salbertrand, ki ima okoli 1300 m nadmorske višine. Leži sredi občinskega rezervata Val de Susa, ki zajema hribovite in planinske predele ter meji na Narodni park Gran Paradiso. Zaboje z divjadjo so raztovorili nekako 1 km od vasi, v predelu Gran Boscho (Veliki gozd) in počakali nekaj ur, da se je divjad umirila.

Izpuščanje srnjadi, ki je do sedaj v lovišču Val de Susa ni bilo ter košut iz Slovenije je bila velika senzacija za Italijo. Tu so se zbrali filmski in televizijski snemalci, fotoreporterji in novinarji. Poleg prof. R. Videsotta sta bila navzoča tudi predsednik italijanske zveze planinskih lovcev prof. dr. Bermond in zastopnik italijanske lovske zveze Marandini. Razen tega pa je bilo navzočih še okoli 500 drugih gledalcev. Zaradi tako množičnega sprejema je bila divjad še bolj zbegana in živčna. Srnjad je prehod iz »zapora« v svobodo prenesla še kar zadovoljivo. Prva košuta, ki je bila izpuščena, se je v visokih skokih pognala proti gozdu, takoj za robom pa se je zrušila in poginila. Druga košuta je prehod v novo svobodo dobro prestala. Gledalcem je urno izgnila izpred oči. Še enkrat so jo videli, ko je visoko v planini prečkala snežišče. Naši so ji v mislih še enkrat zaželeli: Srečno! Kasneje so tamkajšnji lovski čuvaji ugotovili, da je našla sledi jelenjadi, ki je bila naseljena v ta rezervat leta 1961 in se ji pridružila.

Italijanski časopisi so o tem dogodku pisali na vidnih mestih. Dnevnik »La stampa«, ki izhaja v Torinu je na primer 19. 2. letos prinesel na prvi strani veliko fotografijo in obsežno poročilo o spuščanju srnjadi v Val de Susa. Tudi italijanska televizija je prinašala ta zanimiv dogodek. Seveda so o tem poročali tudi naši časopisi.

Prvi poskus odlova, transporta in spustitve srnjadi ter jelenjadi je bil razmeroma kar uspešen, marsičesa pa so se lovci, ki so imeli s tem opravka, tudi naučili. Naši in italijanski lovski strokovnjaki so se ob tem predvsem sporazumeli: čas od ulova pa do izpustitve je potrebno zmanjšati na minimum; živalim je takoj po odlovu treba dati injekcijo pomirjevalnega sredstva; oči jim je treba prevezati s črno obvezo, da ne vidijo in ušesa zamašiti s primernim čepom iz vate in parafina, da ne slišijo; vsaka žival mora biti pred izpustitvijo še enkrat cepljena s pomirjevalnim sredstvom.

In na osnovi tega dogovora so ravnali pri drugem odlovu jelenjadi 11. 3. 1964 v Jelendolu. Ujeti in poslani v Italijo so bili 4 jeleni in 4 košute. Vsi so srečno prispeli v lovišče v Italiji.

Odlov srnjadi in jelenjadi na račun kozorogov se bo še nadaljeval. Kozoroge nameravajo odloviti s posebno puško za izstreljevanje posebnih injekcij, ki bodo živali omamile, da jih bodo lahko spravili v zaboje za transport. Poskuse z obstreljevanjem z injekcijskimi naboji vršijo na domačih kozah. Prvo pošiljko kozorogov pričakujemo junija letos. Italijanski časopisi so pisali, da bo to prva zamenjava velike divjadi med dvema deželama v Evropi.

France Cvenkel



*Spuščena v novo okolje*

Foto M. Kemperle



*Dipl. vet. Hinko Hribar pripravlja pomirjevalno injekcijo*

Foto B. Stanič



*Jelenu žagajo pred transportom roge*

Foto B. Stanič



# Lovska družina

(Nadaljevanje)

V okvir prvga in drugega dela razprave (I. *Obstoj in II. Komuna-lovska družina*) spada naslednji dopis:

*Jože Jurečič, Videm-Krško*

Znano je, da je že več občin, ki imajo na svojem področju primerna lovišča za intenzivno gojitev zlasti pernate divjadi, načelo številne razprave o lovstvu. Cilj je povsod isti: — povečati hektarski donos in to predvsem zaradi lovskega turizma, ki je »izredno učinkovit« in nam po najcenejši poti donaja tuje valute. Lovski turizem je pa posebno interesanten, ker posredno učinkuje na splošno turistično dejavnost, posebno v gostinstvu.

Če povzamemo vzroke, stališča raznih občinskih organov in če te primerjamo s stališči večine lovcev in lovske organizacije, pridemo na skupni imenovalec: Na isti površini več divjadi in več dohodka, ki naj ga doprinaša lovski turizem. Lovstvo naj bo vključeno v naše gospodarstvo, a izvajanje lova izključno šport. Vendar ne zagovarjamo vsi iste poti za doseg skupnega cilja. Zakaj ne?

Lovcem je jasno, da je lov kot gospodarska panoga donosen le sedaj ob konjunkturi lovskega turizma. Domači trg in domači lovski turizem bi bili tvegani ekonomski utemeljitvi za večja investicijska vlaganja. Preko domačega trga in domačega lovskega turizma ne moremo vkalkulirati cene fazana po 1000 din. Toda ta cena je še nizka, saj vemo, da nas 10-tedenski fazanček iz umetne vzreje, vložen v lovišče, stane okoli 1400 dinarjev.

Večji hektarski donos, t. j. več pernate divjadi v naših loviščih, dosežemo izključno z večjimi investicijskimi vlaganji za izgradnjo fazanerij in jerebičarn in pa z izločitvijo določenih kmetijsko nerentabilnih površin za ureditev stalnih remiz. Za izgradnjo fazanerij in jerebičarn so potrebna finančna sredstva. Za utemeljitev, od kod naj se sredstva rezervirajo, sem mnenja, da za razpravo ni važno. Če je cilj družbeno interesanten, potem je tudi koriščenje družbenih sredstev utemeljeno in naj bodo viri teh sredstev predvideni v skupnem načrtu za razvoj turizma. Celotno gospodarstvo, tako tudi lovstvo, naj bo zajeto v gospodarskem načrtu. Ta naj planira investicije za izgradnjo fazanerij, jerebičarn, urejanje remiz ali povečani nakup mlade divjadi. Tako načrtovanje naj bo produkt zainteresiranih gozdarjev, kmetijcev in lovcev. V teh novih pogojih naj bi bil tudi načrt odstrela skoncentriran na komuni, kjer bi se po predlogu lovske organizacije predlagal odstrel divjadi za domače lovce in lovski turizem.

Znano je, da je uspešna gojitev divjadi, posebno perjadi na polju, odvisna od urejenih remiz. Sedaj, ko s podružabljanjem spreminjajo razdrobljene zemljiške površine in izginja zadnje grmičevje, je nujno najti nekaj manjvrednih zemljišč in jih urediti za remize, v katerih najde perjad zavetje, krmo in kjer tudi gnezdi. To je nujno skupno delo vseh organov v komuni, posebno gozdarjev, kmetijcev in lovcev.

Lovišča naj upravljajo lovske družine. Te so sposobne prevzeti kredite za investicije in napraviti

hitrejši skok v kapaciteti lovišč. Ne smemo pozabiti, da so LD po vojni prevzele izropana lovišča in do danes dosegle že zmeren stalež. Iz lastnih pobud so razumele cilj družbe, ter se odrekle odstrelu in ga odstopale tujemu lovcu, ki nam je prinašal dragocene devize. Vendar je naravni prirastek premajhen in če želimo večji donos v devizah, rabimo več sredstev.

Koliko smo dosegli pri vzgoji lovca kot človeka nam je tudi vsem razumljivo. Kulturni odnos, ki naj ga ima lovec do divjadi in narave, je dosegel preko 12 000 lovcev na 12 000 družin, preko teh pa tudi na njihovo okolico in šolo. Naše delo je bilo uspešno in uspešno se nadaljuje. To armado državljanov je treba še naprej krečiti in ji pomagati.

Ne moremo si zamisliti nove ureditve, v kateri bi se vsa naša lovišča strokovno upravljala preko gospodarskih organizacij, katerih edini cilj bi bil ekonomski račun. Lovec bi postopoma izgubljal etična čustva. Za lov bi postali glavni elementi denar, strast in puška.

\*

Na prvi in tretji del razprave (I. *Obstoj in III. Verlikost lovišč*) pa se nanaša naslednje:

*Valter Dvoršek, Celje*

Menim, da je vprašanje obstoja lovske družine po toliko letih krepkega, zavestnega, intenzivnega in požrtvovalnega dela popolnoma odveč.

Ravno lovske družine, kot osnovne organizacijske enote v lovstvu, so bile tiste, ki so zavestno nosile levji delež pri obnavljanju staleža in tudi pozneje pri večanju staleža divjadi. Ne gre pa samo za stalež divjadi, gre tudi za ogromen napredek v strokovnem in organizacijskem pogledu, gre za nove etične odnose, gre za danes že zdavnaj preživelo miselnost zakupništva, gre za mnogo več.

Če so danes lovske družine močne, utrjene in organizacijsko sposobne in da je danes stanje v loviščih takšno, kakršno je, se lahko temu zahvalimo jasnim konceptom celotne lovske organizacije in predvsem družbenemu upravljanju, ki se je v lovske družine razvilo do takšne mere, da je bilo vedno nekoliko pred družbenim upravljanjem v podjetjih. Pravila, čeprav danes že nekoliko zastarela, niso bila nikoli ovira našemu dinamičnemu razvoju, ker so jih pač lovske družine s svojimi sklepi vedno popravljale oz. dopolnjevale. Poznam lovske družine, ki so izdelale za kakršnokoli lovske dejavnosti do podrobnosti izdelane točkovne plus in minus sisteme in so na podlagi teh točkovnih sistemov ocenjevale delo vsakega člana v lovske družini. Pri vsem tem pa je treba upoštevati, da se je članstvo takšnemu sistemu ocenjevanja dela podvrglo prostovoljno in da se zaradi tega lovske vrste niso prav nič redčile.

Danes bomo že redko ugotovili primere prav slabega gospodarjenja v loviščih, če pa ti še obstajajo, potem so temu precej krivi objektivni razlogi. Tam, kjer je težko za dobre ali vsaj perspektivne lovske kadre, običajno tudi ostalih kadrov ni.

Osnovna lovska organizacija naj bi se še vnaprej imenovala lovska družina, predvsem zato, ker je ta terminus že udomačen in ker članstvo ne prestopa rado iz družine v družino (kot je to precej navada v ostalih športnih organizacijah) in ker vlada v složnih družinah res pravo družinsko vzdušje; saj se člani poznajo po več desetletij.

Ne vem sicer, komu bi lahko naprtili krivdo, da nas imajo nekateri za vase zaprte. Če bi časopisje objavilo le majhen del tega, kar je bilo do danes storjenega v lovske organizacijah, potem bi po svoji dejavnosti morali biti nekje na vrhu. O vseh naših



uspehih je bila javnost do sedaj res slabo seznanjena. Najbolj smo znani po »lovski latinščini«, ker je pač to hvaležna snov za bralce. Ker s svojo dejavnostjo nismo obremenjevali občinskih proračunov kot ostale športne organizacije, o nas tudi niso pisali, ter smo zaradi tega bili res nekako ob strani.

Težnjam nekaterih, da naj bi lahko vsakdo lovil na lovsko dovolilnico, ki bi jo lahko enostavno kupil, sklicujoč se pri tem na demokratične pravice, pa je treba povedati, da je tudi demokratična pravica vsakega državljana, da vozi avto, pa je vseeno treba imeti vozniški izpit in spoštovati cestno prometne predpise.

Sistem dovolilnic je vpeljan v Italiji, rezultat pa so popolnoma prazna lovišča. Že prvi dan lanskoletne lovne sezone so tudi zabeležili samo na enem kraju 3 do smrti obstreljene lovce, katerih število pa se je preko sezone dvignilo na 30.

Dosedanje izkušnje, ki jih imajo nekatere družine na jugu, katerim so bile odvzete najbolj bogate lovne površine po nelovskih gospodarskih organizacijah, kažejo, da so se pričakovanja izjalovila in da so nekadaj bogate lovne površine danes osirotele, čeprav so predračuni pred odvzemom lovišč kazali visok devizni priliv. Nesebičnega prostovoljnega dela ni vedno mogoče vrednotiti s plačanim delom. Če pa so že kje potrebne investicije, potem sem prepričan, da jih tudi lovski kolektivi znajo upravičiti.

Vse nelovske gospodarske organizacije bi morale vedeti, da lovska kri šele po desetih — petnajstih letih intenzivnega dela v lovstvu postane — zelena. Vsega tudi ni mogoče vrednotiti skozi dinar, pa četudi gre za deviznega. Da se nam ne bi zgodilo, da bi morali lovci kdaj pozneje iskati divjad v tujih gozdovih kot lovski turisti! Smatram, da so najbolj idealna lovišča od 4—6000 ha lovne površine. Dosti manjša lovišča pa naj bi se tam, kjer so zato pogoji, združila. Prav tako naj bi se minimalno število članstva, ki je potrebno za ustanovitev lovske družine, zvišalo.

Združevanje lovišč v večje lovne površine, npr. v lovišča z 20 000 ha, nosi v sebi več nevarnosti. Lovišče takšnega obsega lovec ne more nikoli do podrobnosti spoznati, zaradi tega obiskuje tudi samo določen del lovišča. Članstvo se med sabo ne bi nikdar dobro spoznalo, organiziranje lovov za npr. 100 lovec pa zahteva že posebno organizacijo ali celo organizacijski štab.

Lovske družine naj bi bile organizacijsko povezane v lovskih skupnostih (dosedanje področne zveze). Menim, da organizacijsko nekako še najbolj ustreza dosedanja teritorialna razdelitev področnih lovskih zvez, ter jih zaradi tega meje komun ne bi smele utesnjevati v svoje ozke teritorialne okvire. Takšne lovske skupnosti naj bi vodile na svojem področju lovsko gospodarsko politiko.

Področne lovske zveze, ali kakorkoli bi jih že v bodoče imenovali, naj bi še poleg dosedanjih nalog skupno z družinami pripravljale odstrelne plane, odstrelne plane za lovski turizem, intenzivneje naj bi organizirale razne strokovne tečaje in seminarje, vršile naj bi strokovne in finančne revizije v družinah, osnovale naj bi inšpekcijsko službo in pošiljale sposobne člane v svete komun za gozdarstvo, kmetijstvo in lovstvo. Mislim, da bi ravno v teh svetih morali poiskati skupen jezik vsi prizadeti; saj gre navsezadnje za varstvo naše žive narave. Naloga lovskih skupnosti naj bi tudi bila, kot do sedaj, formiranje skladov in ena izmed nalog skladov bi bila tudi podpiranje šibkejših družin, seveda pod določenimi pogoji. Področne lovske skupnosti pa naj bi tudi določile mesto in vlogo svojemu republiškem lovskemu vrhu.



»Prelepo poje črni kos...«

Foto C. Pogačar

Svoje mnenje o odnosu lovske organizacije do komune in obratno (II. Komuna-lovska družina) je povedal:

*Pavle Zrimšek, Ljubljana*

Naj takoj zapišem, da so dosedanje razprave o vsebini bodočih odnosov med komunjo in lovsko družino načele veliko konkretnih vprašanj, do katerih naj bi lovske družine zavzele svoje stališče. Hkrati moram poudariti, da se mi ne zdijo že povsem razčiščena tudi nekatera načelna vprašanja, ki utegnejo vplivati na vsebino bodočih odnosov med komunjo in lovskimi družinami. Na kaj želim opozoriti s tem?

Menim namreč, da ne bomo napravili najboljših uslug lovske organizaciji in še posebej lovskim družinam, če bomo poudarjali, da je lovstvo za skupnost gospodarska panoga, za posameznika pa šport in rekreacija, da ne rečem še luksuz za bogatega turista. Takšna umetno povzročena opredelitev lovske dejavnosti je subjektivistična in z ničemer upravičena. Če bi sprejeli takšno opredelitev za svojo, bi napravili veliko krivico tisočim našim lovcev, ki so s svojim neposrednim delom v loviščih — ne pa s športnim izživljanjem in s streljanjem — omogočili, da tudi gojitev divjadi povečje naš narodni dohodek in prinaša gospodarske ter druge koristi.

Lovstvo — vzeto objektivno — je lahko šport in luksuz samo za tistega, ki pride v lovišče, pobere trofeje in jo plača, ne da bi se moral še posebej truditi in prispevati za gojitev divjadi. To pa zagotovo ne drži za veliko večino naših lovec, ki go-



jijo divjad, ji ustvarjajo ugodnejše pogoje za razvoj, jo čuvajo, krmijo in pomagajo razmnoževati, delajo in postavljajo lovne naprave, opazovališča, lovske steze ipd., skratka opravljajo družbeno koristno dejavnost, ne da bi bili plačani za to. Brez gojitve divjadi torej ni ne lovskega športa in ne temu ustrezne rekreacije. In člani naših lovskih družin so tisti, ki ustvarjajo pogoje za lovski šport in rekreacijo. Če bi postavljali šport in rekreacijo na prvo mesto, bi trdili nič manj kot to, da je poglobitveni namen naših lovskih družin in njihovih članov ta, da se športno in rekreacijsko izživljajo s streljanjem divjadi. Mi pa trdimo nasprotno, da je športni užitek in možnost rekreacije z lovom samo družbeno priznana nagrada članom lovskih družin za opravljanje družbi potrebne gojitvene dejavnosti na način, ki se je pokazal doslej tudi kot najcenejši. Drugačno pojmovanje lovske dejavnosti bi samo rušilo temelje naše lovske organizacije in še posebej temelje naših lovskih družin, saj bi jim tako sami zmanjševali pomen. Zato se mi zdi samo po sebi razumljivo pa tudi objektivno hkrati, da moramo opredeliti in definirati lovstvo samo za »specifično gojitveno gospodarsko dejavnost, lovsko družino pa za specifično gojitveno gospodarsko organizacijo, ki opravlja družbeno koristne naloge, iz česar izvira tudi njen družbeni položaj, dolžnosti in pravice.« Prepričan sem, da je samo na takšni podlagi mogoče pravilno urejati odnose med komuno in lovsko družino, utemeljevati pravico lovskih družin, da še naprej upravljajo z lovišči in gospodarijo s sredstvi, ki izvirajo od lova itd.

Vse to praktično pomeni, da komuna usmerja razvoj lovske dejavnosti s svojimi letnimi in dolgoročnimi družbenimi plani, medtem ko naj bi lovske družine sodelovale pri formuliranju smernic razvoja in skušale te smernice konkretizirati s svojimi gojitveno gospodarskimi programi in plani, s čimer bi se organsko vključevale v družbeni plan komune. Posebna pozornost bi morala biti posvečena strokovni gojitvi divjadi, pri čemer naj bi se komuna oziroma njeni organi še posebej zavzemali za namestitve profesionalnih kvalificiranih lovskih čuvajev in potrebnega števila visokokvalificiranih strokovnih gojiteljev divjadi, s čimer bi zagotovili kvalitetnejše usmerjanje razvoja lovske dejavnosti v komuni in izboljšali planiranje in programiranje v lovskih družinah.

Ustanavljanje lovišč, določanje njihovih meja, odajanje in odvzemanje lovišč lovskim družinam naj ureja zakon. Odvzem lovišča lovski družini ali njena razpustitev naj bosta možna le v primeru splošne reorganizacije lovišč, nesposobnosti lovišča, da se samo financira ob ustreznem gospodarjenju ipd. Formalen akt pa sprejmejo pristojni občinski organi na podlagi stvarnega stanja in zakonskih pooblastil.

Strokovno vzgojo lovskih kadrov naj bi v načelu zagotavljal ustrezen zakon, lovska organizacija kot celota pa naj bi skupno z ustreznimi znanstvenimi institucijami in lastnimi kadri sodelovala pri programiranju strokovne vzgoje lovskih kadrov, pri določanju potrebnih strokovnih profilov in šol, pri predlaganju ustreznih oblik izobraževanja oziroma usposabljanja ter pri sestavljanju učnih programov in izbiri literature. Lovska organizacija naj bi predlagala tudi lovske strokovnjake iz posameznih občin, ki prihajajo v poštev za sestav komisij za lovske izpite članov lovskih družin. Občina naj bi bila pristojna za potrditev tistih strokovnjakov, ki so predlagani z njenega območja. Komisijo naj imenujejo posamezne področne lovske zveze, obvezno sestavo komisije pa naj predpiše statut lovske organizacije.

Močno se nagibam k mnenju, da z občinskimi statuti ne bo mogoče podrobneje urejati odnosov med komuno in lovsko družino. Lovska družina je ena od organizacij v komuni. Komuna v načelu do lovske družine ne more imeti drugačnega odnosa kot do drugih samoupravnih organizacij. Ni verjetno, da bodo posvetili občinski statuti posebno poglavje lovski dejavnosti ali posebej obravnavali lovsko družino. Komuna in njeni organi so že po ustavi dolžni sodelovati z vsemi činitelji na svojem območju in omogočiti vsakomur — organizaciji in posamezniku — čim aktivnejši položaj in čim več možnosti za aktivno delovanje. Če bodo lovci aktivno sodelovali pri oblikovanju vsebine odnosov med številnimi organi, organizacijami, društvi, občani itd., bo to veljalo tudi za njihovo dejavnost v lovski družini in njenih odnosih s komuno.

Menim, da je zakon, ki bi kompleksno urejal položaj lovske dejavnosti, pomembnejši za oblikovanje odnosov med komuno in lovsko družino kakor pa sam občinski statut. Svoje mnenje opiram na to, da občinski statut lovski dejavnosti in odnosom med komuno in lovsko družino nikdar ne bi mogel posvetiti toliko prostora, kot ga lahko zakon, usklajen z novo ustavo. Prepričan sem, da so praktični odnosi med komuno in lovsko družino odvisni predvsem od aktivnosti lovske organizacije v praktičnem uresničevanju svojega položaja, pravic in dolžnosti, ne pa toliko od tega, kaj je v nekem statutu zapisano, čeprav je tudi to dobro in prav. Vse to seveda ne pomeni, da nasprotujem urejanju odnosov med komuno in lovsko družino tudi z občinskim statutom.

Menim tudi, da naj bi imele lovske zveze in lovske družine statute in ne več pravila, kot doslej. Dejstvo, da je lovska družina samoupravna organizacija, ki se neposredno ukvarja z gojitveno gospodarsko dejavnostjo, po mojem mnenju to tudi terjaja. Tu se ne bi spuščal v vsebino sedanjih pravil, ki so že zastarela in ne ustrezajo več dejanskim potrebam. Omenim naj le, da bi novi statuti na podlagi zakona in ustave zelo verjetno bolj usmerjali lovske družine k večji aktivnosti, urejanju odnosov s komuno in k sodelovanju z njo, kakor pa bi to zmogli občinski statuti. Razumljivo je, da naj bi statute lovskih družin potrjevali pristojni občinski organi. Statuti seveda ne bi mogli biti več enotni za vse lovske družine, tako kot so bila pravila.

Na kraju naj omenim, da naslov novega zakona ne bi smel biti preozek, če naj vsebuje vlogo in mesto lovske dejavnosti, odnose znotraj lovskih organizacij, odnose med lovsko organizacijo, komuno itd.

\*

V precejšnji meri se tudi nanaša na drugi del razprave (*II. Komuna-lovska družina*) naslednje:

*Janko Kastelic, Novo mesto*

Že dalj časa tečejo tudi na Dolenjskem precej »burni« razgovori, kako bomo v bodoče lovili in kdo bo lovil. Po vseh teh razgovorih, ki potekajo pri nas na Dolenjskem že vso zimo, smo se v naši LD Novo mesto pogovorili, da naj bi jaz te stvari spravil na papir. Sestavil sem koncept in ga prebral na seji upravnega odbora LD in člani so ga odobrili:

V zadnjem času se zelo veliko razpravlja in polemizira o lovskih razmerah v Sloveniji celo v dnevnem časopisu. Izhajajoč iz tega želimo tudi dolenjski lovci spregovoriti o naših problemih preko našega glasila. Mnenja smo, da so naši problemi stvar vseh občanov, ker je lovstvo za skupnost gospodarska panoga, za posameznika kot občana pa le šport. Vendar se v naši občinski skupnosti lovstvo obravnava ločeno, popolnoma drugače kot kme-



V dolini češnja v cvetju,  
v gori petelin v petju

Foto A. Koprivnikar



tijstvo in gozdarstvo, čeprav so to tri gospodarske dejavnosti, ki bi morale živeti v sožitju na istem področju. Lovci iz najbližje okolice Novega mesta se v zadnjem času sicer nimamo kaj pritoževati glede sodelovanja z gozdarji. Toda to sodelovanje je bolj prijateljskega značaja. Sloni predvsem na osebnem poznanstvu. To sodelovanje pa ni nikjer uzakonjeno. Naši organi se vse premalo zavedajo, kje je mesto lovstvu v občinski skupnosti. Seveda smo lovci tega v veliki meri sami krivi, ker nismo o teh problemih razpravljali na širši osnovi z občani. Naš namen je, zamujeno popraviti, prikazati stanje takšno, kot je.

Pripravljamo se nov lovski zakon, ki bo morda postavil lovske organizacije na Dolenjskem pred pereč ekonomski problem. Če bo vsaka LD morala imeti poklicnega lovskega čuvaja, bo z minimalnimi osebnimi prejemki obremenjeval LD za okrog 630 000 din letno. Vzemimo, da je v neki lovski organizaciji 25 članov, zneso to letno na posameznika 25 200 din. K tem izdatkom pa moramo na primer v LD Novo mesto prišteti minimalno letno lovsko škodo, to je okrog 250 000 din, letno nabavo 15 zajcev, 5 fazanov, 30 jerebic, 200 kg kamene soli, 1500 kg kornuza, 200 kg kostanja, 500 kg travnate krme, 150 kg semen za remize in 800 kg gnojil za 5 remiz. Obnoviti je treba letno najmanj 5 visokih prež, vzdrževati 5 krmišč za srnjad in jelenjad ter 20 fazanjih krmišč, kar zneso skupno okroglo 1 130 000 din. Posebej moramo še prišteti izdelek za medvedje krmišče, ki ga zalagamo poprečno 8 mesecev letno, kar je v minulem lovskem letu stalo okrog 112 000 din. Vsi zgoraj navedeni zneski so minimalni. Primer LD Novo mesto navajamo zgolj v ilustracijo, ki naj prikaže našim občanom, da nekatere LD v danih razmerah dobro gospodarijo z zaupanimi lovišči po načelu: »kolikor iz lovišča, toliko v lovišče«. Vendar so pogoji za dobro gospodarjenje na Dolenjskem zelo različni. Verjetno se vsi dolenjski lovci strinjajo z ugotovitvijo, da se naše lovske razmere zelo razlikujejo od razmer v loviščih, ki se trenutno vzdržujejo predvsem z lovskim turizmom.

Če do danes z lovskim turizmom v dolenjskih nižinskih loviščih nismo dosegli posebnih uspehov, dolenjski lovci tega nismo krivi. V povojnih letih smo storili vse, kar je bilo mogoče, za nasaditev in gojitve male divjadi. Uvozili smo na stotine fazanov in tisoče fazanjih jajc, na stotine jerebic ter desetine zajcev za osvežitve krvi. Toda brez pravega

uspeha. Da bi omogočili poljski perjadi minimalne življenjske pogoje, smo zgradili na desetine krmilnic ter jih v zimskih mesecih redno zalagali s krmo. Samo LD Novo mesto je v zadnjih treh letih nabavila preko 5000 kg kornuza v storžih. Naši člani so v najtežjih vremenskih nepravilnostih raznašali krmo po lovišču. Prirejali smo prave »hajke« na roparice in poljske škodljivce. Toda komaj so se pojavili fazani na naših skromnih poljih, so kmetje že začeli godrnjati, češ še tega uničevalca poljskih kultur nam je bilo treba. Kolikokrat smo našli podrti krmišča za fazane. Ob košnjah in žetvah pa je bilo uničenih nešteto gnezd. Koliko individualnega lovskega prepričevanja je bilo treba, da smo vsaj nekoliko uspeli. Seveda so med našimi kmeti tudi izjeme, ki so ljubitelji divjadi. Kar je v Pomurju in na Štajerskem že desetletja urejeno, pri nas še daleč ni; pri tem mislimo predvsem na odnos kmetovalca do divjadi.

Vzrokov za tako stanje je več. Eden izmed mnogih je tudi ta, da se je Dolenjski v predvojnem času v lovsko etičnem in kulturnem pogledu posvečalo zelo malo pozornosti. Saj je znano mnenje nekaterih lovskih strokovnjakov in piscev, da lovska kultura na Dolenjskem ni mogla najti svojega mesta vsled fevdalne miselnosti, ki je bila posledica lastninske ureditve. Vsa boljša lovišča so bila last fevdalcev oziroma veleposestnikov, ki so se zelo malo brigali za lovsko kulturo med ljudstvom. Razumljivo, da se je pod takimi pogoji razvijal tudi divji lov. Vsled tega imamo še sedaj težave v nekaterih loviščih. V nekaterih samotnih odročnih vaseh velja divji lovec in zankar še vedno za junaka. Vendar so to v zadnjih letih izjeme, na kar vpliva višja življenjska raven, oziroma boljši življenjski pogoji ter izseljevanje mladine v večja industrijska središča.

Pod takimi pogoji je težko govoriti o lovskem turizmu. Znano je, da sta fazan in jerebica tista, ki vzdržujeta štajerski in pomurski lovski turizem. Seveda, poleg poljskega »dolgouhca«, katerega stalež pa v naših razmerah tudi ni mogoče toliko zvečati, da bi prišel v poštev za odstrel v večjih množinah. Znano je, da tuji lovci kot lovski turisti žele veliko upletiti in niso zadovoljni z dvema ali tremi zajci, za katerimi bi se morali po naših gričih pehati ves dan. Zelo redki so primeri zadnjih let v okolici Novega mesta, da je v enem dnevu 15 lovcev uplenilo 15 zajcev, še manj pa fazanov ali jerebic. Dolenjski lovci bi bili s takim plenom na splošno zelo zadovoljni, inozemski lovski turist pa bi se ob njem kvečjemu pomilovalno nasmehnil.



Stanje male divjadi, t. j. zajca, fazana in jerebice pa postaja vedno kritičnejše tudi vsled uporabe agrokemičnih sredstev. Vse več poljedelskih površin se tudi obdeluje s stroji (kosilnice itd.). Kako pa vse to vpliva na gojitev in vzdrževanje poljske divjadi, ki pride v poštev za izvajanje lovškega turizma, pa naj odgovorijo kmetijski strokovnjaki, ki ta sredstva in kemikalije za intenzivno obdelavo kmetijskih površin uporabljajo. Navedli bomo samo en primer iz preteklosti, katerega posledice bomo še dolgo občutili. V nekaj letih po vojni se je stalež srnjadi občutno zvišal. Tudi jelenjad se je pojavljala tu in tam, katero smo skrbno varovali. Toda ta stalež je bil nekaterim gospodarskim strokovnjakom s področja gozdarstva nezaželen. V svoji »ekonomičnosti« so šli tako daleč z zaščito mladih gozdnih nasadov, da smo spomladi 1957 samo v oddelku 12-a v revirju Brezova reber našli 9 kosov poginule srnjadi. Ali ne bi bili takrat gozdarji lahko našli z lovci skupnega jezika? Isti problem se je pojavil v najbližji okolici Novega mesta. Kot že omenjeno, kmetovalci nekontrolirano uporabljajo razna agrokemična sredstva. Tako smo v predelu »Mestna hosta« med naseljema Cegelnica—Češčavas našli v minulem lovskem letu na 15 ha gozda 5 kosov poginule srnjadi, ki je bila zastrupljena. Take lovske razmere po našem mnenju niso samo stvar lovcev, ampak vseh občanov, enako kot drugi gospodarski in politični problemi. Večji del občanov nas pozna lovce le po tem, da smo nekako uniformirani, da nosimo puške in »stikamo« po gozdovih ter da se ne zanimamo za drugo kot za svoje lastne probleme. Lovci smo že po naravi ljudje, ki neradi ustvarjamo hrup. Medsebojno sicer veliko razpravljamo, toda o naših težavah govorimo bolj malo izven lovske družbe. Čas pa je tudi tukaj napravil konec molku. Zato moramo končno nekatere težave na Dolenjskem prikazati brez olepšavanja, takšne kot so. Večina občanov gleda lovca kot plenitelja — strelca. Mimogrede pade včasih še kaka opazka, »poglej ga, prazen nahrbtnik nese«. Le redki vidijo v lovcu občana, ki skuša v teh skromnih pogojih storiti čim več za ohranitev živih naravnih lepot. Lahko zanesljivo trdimo, da je danes večina lovcev na Dolenjskem že takšnih, ki na lovu temeljito premislijo, preden sprožijo na divjad.

Naglo razvijajoča se industrija v okolici Novega mesta je pritegnila tisoče novih prebivalcev, ki v prostem času iščejo oddiha in sprostitve v naravi. Tako skoraj ni najti mirnega kotička, kjer bi se divjad zadrževala. Potem so tu komunikacije. Na relativno kratkem odseku avto-ceste med Karteljcem in Mačkovcem je bilo na primer v zadnjih dveh letih uničeno 17 kosov srnjadi (zajcev ne štejemo!). Poseben problem so tudi cigani in njihovi potepuški psi, ki so nam uničili veliko male divjadi. Razumljivo, da na vse te pereče probleme v nižinskem predelu lovišč lovci brez dobrega sodelovanja z organi komune in ostalih občanov sploh ne moremo veliko vplivati.

Na tretji del razprave (III. Velikost lovišč) se našata naslednja prispevka:

*Tone Černač, Mokronog*

Za smotrno gojitev medvedov, jelenjadi in divjih prašičev so vsekakor sedanja lovišča LD od 2000 do 6000 ha premajhna. Ta vrsta divjadi ima širši življenjski prostor. Že naprava in vzdrževanje mr-

hovišča za medvede pri sedANJI površini lovišča praktično ne koristi samo enemu lovišču, ampak medvedom iz več lovišč. Isto je s krmišči za jelenjad kakor tudi z njivami na divje prašiče. Kar ena lovska družina financira, sosednja kasira!

Pri večjih LD bi se laže urejevalo vprašanje financ, nege, varstva in izkoriščanja divjadi, kot tudi plačevanje škode, lovski turizem itd. Izginila bi familiarnost iz LD, kar je največje zlo za nekatere sedanje družine. In kadrovsko vprašanje bi bilo lahko bolje rešeno. Tudi sedanji lovski bazeni (lovske skupnosti), ki nimajo nikakih kompetenc niti pravih, nas silijo v to smer. Napredni lovci, s katerimi sem govoril, se zavzemajo za večja lovišča.

*Ivan Medič, Murska Sobota*

Velikost lovišč je osnovno vprašanje, kateremu je treba posvetiti največ pozornosti in ga reševati z vso odgovornostjo, strokovno, brez obzira in želje posameznikov.

Lovišča je prilagoditi potrebam divjadi, tako da bodo omogočeni najboljši gojitveni pogoji. Vse ostalo, kot npr. število članstva LD, od kje so in kdo so, katastrske in upravno teritorialne-občinske meje itd. je treba podrediti interesom uspešne gojitve.

Ni potrebe po splošni komasaciji — združevanju lovišč, ker je veliko že sedaj dobrega. Še vedno pa je veliko lovišč ohišnic, od 1000—2000 ha. Pretežno so to najbolj bogata lovišča, katerim so ob rojstvu botrovali poedini, takrat vodilni lovci. Pri tem so jih vodili na škodo gojitvenih pogojev ozki osebni interesi komoditeta. Prav tako so ponekod utemeljene pripombe glede sedanje razmejitve med lovišči. A prav gotovo ne tiste, s katerimi streme po priključitvi boljšega predela sosednjega lovišča, vsekakor pa so umestne tam, kjer lovska meja seka najbolj miren predel zemljišča, ki je za gojitev najbolj primeren in bi moral pravzaprav ležati v sredini lovišča in predstavljati tako imenovani rezervat. Z ozirom na različne pogoje v raznih krajih, glede na vrste divjadi, ki žive v lovišču, bodo vsekakor še tudi v bodoče lovišča po površini različna. Bila pa naj bi toliko velika, da zajemajo radij gibanja tiste vrste divjadi, ki je za lovišče dominantna po bonitiranju, upoštevajoč gibanje divjadi v poedinih letnih obdobjih. Lovišče naj bo toliko veliko, da bo divjad, ki je v njem vzgojena, tudi lovišču ostala. V takih loviščih bo prišlo gospodarjenje družine šele do polnega izraza. Odpadli bodo medsebojni očitki med sosednjimi družinami in potreba po poseganju v njihove samoupravne pravice.

Zdi se mi zgrešeno določati lovišče okrog kraja, v katerem žive lovci. Tako lovišče je rezervat za lovce, ne za divjad, ki potem paberkuje okrog lovskih meja, dokler je eden ali drugi sosed ne položi na dlako. Lovišča z večjimi naseljenimi kraji v sredini so često bolj zaradi ljudi kot divjadi. Zakaj ne bi poiskali, pravzaprav že vemo zanj, najprej tisti predel lovišča, ki nudi divjadi najboljše pogoje in v katerem je številčno najbolj zastopana, to se pravi poiskati najprej bodoči rezervat lovišča, okrog njega pa še potreben pas zemljišča. Potem šele razmišljamo, kje naj potekajo meje in kdo bodo lovci LD, ki bo lovišče upravljala. Vsaj pri ravninskih loviščih je nujno prestaviti meje s sedanjih katastrskih meja, korak širokih potočkov itd. na najbolj prometne ceste in skozi najgostejša naselja. Za divjad je naravna meja vas in prometna cesta, čeprav je umetno narejena, predstavlja boljšo lovsko mejo kot dokaj široka reka.

(Se nadaljuje)



# O vplivu raznih vrst krme na objedanje po divjadi

Odsek za lovstvo IGLG

Škode, ki jih jelenjad in srnjad povzročata našemu gospodarstvu z objedanjem in lupljenjem gozdnega drevja, naraščajo iz leta v leto.

Vzporedno z intenzivnejšim gospodarjenjem z gozdovi narašča pomen teh škod, ki jih skušajo gozdarji zmanjšati predvsem s tehnično zaščito ogroženih sestojev, lovci pa skušajo omiliti škode po biološki metodi, t. j. z vzpostavitvijo okolju ustrezne višine staleža, z izboljšanjem prehranbenih pogojev divjadi (obdelovanje polj in gnojenje pašnikov za divjad), predvsem pa z izdatnim zimskim krmljenjem divjadi.

S poskusom za ugotovitev vpliva zimskega krmljenja z različnimi vrstami krme na zmanjšanje poškodb po srnjadi v gozdu nas seznanja članek K. Eiberle in P. Juon, objavljen oktobra 1963 v 10. št. švicarskega časopisa »Zeitschrift für Forstwesen«, iz katerega povzemamo glavne zaključke.

Na osnovi prejšnjih poizkusov je bilo ugotovljeno, da srnjad poleg močno hranilne sočne in močne krme potrebuje za nemoteno prebavo določene količine hrane, ki vsebuje mnogo grobih vlaken in lignina. Kot poprečje se navaja 20 do 30 % delež vlaken od celotne krmne količine. Pozimi 1961/62 je bila na prvih poskusnih krmiščih pokladana kmetijska silaža (travna silaža, koruzna silaža, okisani listi sladkorne pese) in želod, na drugih poskusnih krmiščih pa so pokladali krmo industrijskega izvora (briketi).

Pokazale so se očitne razlike v sprejemanju te krme po srnjadi: želod je bil sprejet 100 %, različne vrste silaže 20 do 40 %, briketna krma pa po velikosti (večji briketi do 100 %, manjši 70 do 90 %).

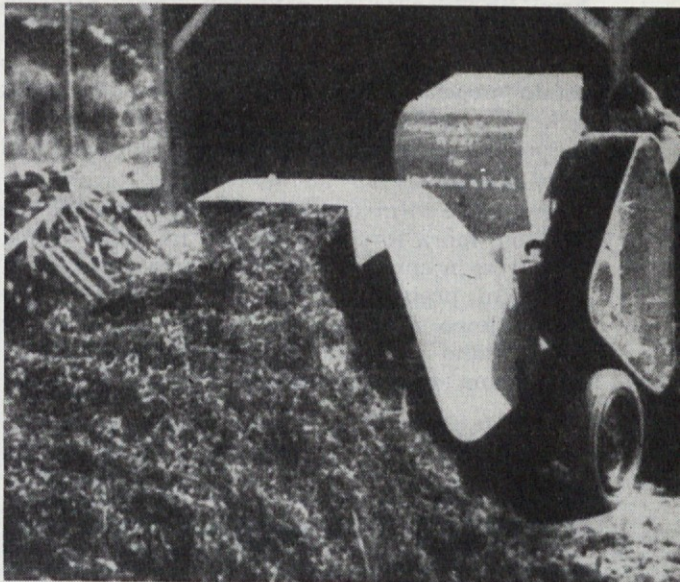
Razen tega se je pokazalo, da potrebuje srnjad določen čas, da se navadi na nove vrste krme. Samo želod je srnjad vzela takoj, druge vrste krme šele po določenem času. Za posebno važen izsledek imajo dejstvo, da se zaradi opisanega rednega krmljenja ni zmanjšalo objedanje jelk, ki so jih za poskus posebej posadili v okolici krmišč.

Pozimi 1962/63 so bili opravljeni poskusi krmljenja s krmo iz gozdnih rastlin.

Uporabljena je bila »gotova« krma (rezanica), ki je bila sestavljena polovico iz jesenske trave in polovico iz poganjkov in listja bele, črne in zelene jelše, lipe, gorskega javora in robidovja. Sestavni deli krme so bili zrezani na stroj (siloreznica) in prelit z vodno raztopino sladkorne melase. Po 2,5 mesečnem siliranju je bila, pred



Betonski silos v zemlji z nepredušnim pokrovom za toplotno izolacijo Foto J. Čop



Rezalnica za silažo

Foto J. Čop



Krmišče »Zavratnik« nad Kokro

Foto B. Stanič



pokladanjem srnjadi, silaža analizirana in priznana ji je bila neoporečna kvaliteta.

Poleg silaže je bil pokladan srnjadi tudi vejnik. Ta je bil pripravljen iz mladih, sočnih poganjkov bele, črne in zelene jelše, gorskega javora in jesena, malinja in robidovja, ki so bili narezani že avgusta in posušeni pod streho v senci in na prepihu. Ves čas krmljenja je vejnik ostal dobre kvalitete. Analiza je ugotovila v vejniku 13,5 % beljakovin in okrog 23 % grobih vlaken, v rezanici pa 11—12 % beljakovin in 26—30 % grobih vlaken.

**Uspeh tega drugega krmljenja je bil jasen in nedvoumen: na krmiščih, kjer se je pokladala krma kmetijskega in industrijskega izvora, je bilo objedenih 99 % poskusnih rastlin, na onih krmiščih, kjer so pa pokladali krmo, pripravljeno iz gozdnih rastlin (vejnik je uživala srnjad 60 %, silaža iz gozdnih rastlin tudi 60 %), pa je ostalo nepoškodovanih 23 % poskusnih sadik jelke. Če reduciramo število srnjadi na posamezno krmišče, pa je zaznaven celo 30 %-ni upad poškodb.**

Razen sočne in močne krme, ugotavljata Eiberle in Juon, mora torej biti srnjadi na voljo hrana, ki ustreza njenemu ritmu hranjenja in zagotovi specifični prebavni potek, ker le tedaj lahko pričakujemo upad škod na gozdnem drevju, kar je z gozdno gojitvenega ozira zelo pomembno, popolnoma omejiti pa jih ne moremo.

## Poslednja kitica

Dr. Franc Žibrik

Na začetku maja sva z Ivanom le prejela že jeseni obljubljeni in težko pričakovano povabilo logarja Lojzeta iz Mislinja: ... »pridita, petelini so privedeni — pihalnikov ne pozabita...«

Lov na velikega petelina prej ali slej zamika slehernega nižinskega lovca in odpravljala sva se tudi midva z velikimi željami in upanjem. Vzburjal naju je nekakšen nemir in pollaščala se naju je neke vrste živčna napetost spričo bližajočih se dogodkov.

Že spočetka so bili najini upi in možnosti klavrni, saj je radio napovedoval spremenljivo in oblačno vreme z dežjem v nižjih legah ter s snegom v višjih... Lovski tovariši so zmigovali z rameni nad najinim početjem — češ mar ne čutita vlage v zraku, le kdo vama bo v takšnem vremenu prepeval...

Pa sva se le odpravila. Nekaj čez sto trideset kilometrov iz Prekmurja do Slovenj Gradca sva prevalila večinoma molče. Zagrenjena in zamaknjena v nevesele misli sva se od časa do časa obregovala ob dež, ki je kot nalašč vztrajno namakal izsušeno in žejno zemljo. Imela sva torej tehten vzrok za slabo voljo in klavrno razpoloženje. Čim bolj sva

se bližala cilju, tem huje se je cedilo iz težkih, svinčeno sivih kopastih oblakov.

Logar Lojze — izkušen gorski lovec — naju je pričakal s prešernim smehljajem in prisrčnim pozdravom. Preteklo jesen je bil v gosteh pri naši lovski družini, zdaj nama je vračal gostoljubje. Kljub vsemu žlahtnemu namenu pa nama le ni mogel kar tako zjasniti potrtih ter mračnih obrazov.

Brž naju je seznanil še z nekaterimi tamkajšnjimi lovskimi tovariši. Mene je najbolj pritegnil znani in priljubljeni šofer reševalne postaje, Fric, petelinar in pol, tako mi ga je Lojze predstavil. Ta naj bi namreč mene vodil na premetenega starca, ki ga je menda že devetkrat zasliševal na Plešivcu. Tršat možakar, petdesetih let, sijočega zdravja in darežljiv z besedami je kar sipal šale in zbadljivke na račun petelinjega lova ter muhastega vremena.

Mračilo se je, ko smo se odpravili proti lovski koči, kjer naj bi nočili. Neprenehoma je deževalo, vrhovi hribov so se odevali v težke deževne oblake, veter je postajal vse močnejši, besno se je poigral z meglami in jih gonil čez gorske grebene liki čredo splašenih ovc. Premočeni do kože smo potihoma lezli navkreber. Močno nam je drselo na razmočenih, spolzkih tleh in ostru planinski travi. Strmina je postajala vse hujša. Z lučmi smo se prebijali skozi naraščajočo temo. Domačini so lezli pred nama kot gamsi — midva z Ivanom, nevajena nočnih gorskih poti, sva bogme težko sopla ter se dobesedno kopala v znoju. Okrog desetih zvečer smo se pritipali do kože, zakurili, se nekoliko pokrepčali in sušili premočene stvari. Takšno vreme!

Ivan se je kmalu odpravil spat. Sam nisem imel takega namena.

Počasi nas je preostale konjak le toliko ogrel, da je beseda nekam laže stekla. Med pripovedovanjem lovskih dogodivščin smo hodili nenehno oprezovat za vremenom, ki ni obetalo nič dobrega.

Veter se je proti polnoči spremenil v pravcati vihar, tulil je okrog kože, vršal v vrhovih dreves, da so smreke ječale. Nebo so parali slepeči bliski. Lilo je — lilo kot iz škafe.

\*

Ob treh zjutraj smo zbudili Ivana in kljub slabemu vremenu smo se odpravili — po dva in dva na svojo stran. Tema kot v rogu, tla premočena — še zmeraj je deževalo, vihar pa se je precej unesel. Vse moje lovske želje glede petelina so splahnele na ničlo.

Kakšna ura spešne hoje navkreber je pognala hitreje kri po žilah, da sem postopoma opuščal nevesela razglabljanja ter hlastal za vlažnim in hladnim zrakom. Duša mi je stopala na jezik in loteval se me je obešenjaški humor. Kakšen vrag bi imel voljo prepevati v takšnem zoprnem jutru. Mar bi ostala z vodnikom v topli koči, ter žvečila klobase in stare vice!

Prilezla sva pod sam vrh nekega hriba; sapa mi je pohajala. Skozi obleko je neprijetno silila hladna mokrota. Pričelo se je svitati. Z dnem se je dež sprevrgel v sneg... Postajava, prisluškujeva — nič. Le snežinke je vrtinčil veter izpod motnega cunjastega neba med borovce in bukove, da je kovinsko zvenelo. Sicer gluha tišina.

Spustila sva se po široki drči in počasi sestopajoč oprezovala na vse strani. Gozd je miroval, ko da je povsem izumrl; nobenega znaka življenja — nobenega petja...

Ko se je že krepko danilo in je postajalo najino početje vse bolj nesmiselno in smešno, sva se nagnosko napotila proti lovski koči. Onadva sta se vrnila pred nama in zalivala obup. Brez besed sva se jima pridružila.



Ves drugi dan je deževalo. Vedli smo se nebogljeno kakor brodolomci. Brez sleherne volje smo posedali v koči, se nacejali s cvičkom in mehanično odpirali konzerve. Se skozi okno se ni zljubilo nobenemu pogledati.

Potem se je Ivan nenadoma spomnil, da bi bilo lepo, če bi imeli karte. Pretaknili smo vse kote in predale ter morali kloniti pred spoznanjem, da so karte za nas prav tako nedosegljive — kakor sam petelin.

Popoldne smo zdolgočaseni in naveličani pozaspali. Šele pod večer sva se z Ivanom skoraj hkrati prebudila; o petelinu se ni nobenemu niti sanjalo.

»K hudiču takšno življenje,« pravim Ivanu, »ko bi ga vsaj v sanjah videl ali slišal — streljati bi ga prepustil kar tebi...«

Poševno, brez besed me je pogledal Ivan — in jasno je bilo, kam bi me najraje poslal.

Zvečer pa se je proti pričakovanju zvedrilo. Postalo je precej hladneje. Kljub luni, ki se je svetlo zapejljala med redke meglice, si nisva upala delati nobenih utvar. Ko pa sta »oživel« še oba vodnika, se je morala postopoma dvigala in upanje je znova vzplapolalo. Bili smo več zunaj kakor v koči. Vreme se je popolnoma umirilo, mesec je pomežikoval izza redkih in svetlih oblakov, iz sotesk se je dvigala prosojna meglica. Hladno so žarele oddaljene zvezde in obetale spokojno noč.

Nisem mogel zatisniti oči. V velikem pričakovanju sem le s pol ušesa poslušal bolj izkušene lovce; neprestano sem oprezoval za mesecem.

Misli so se počasi umirile, odstran bližnje poseke se je tožno oglašal čuk...

\*

Ob pol dveh zjutraj sva se s Fricem odpravila. Luna se je spustila že za hribe. Na nebu so gorele le redke zvezde, iz sotesk se je valila megla. Oster hlad me je popolnoma osvestil.

Nisva govorila. Stopal sem v temi za vodnikom ter skušal paziti, da ne bi kam omahnil in da mi ne bi zadevala puška ob grmovje. Le najini pridrušeni koraki so motili nočno tišino.

Pričela sva se vzpenjati na Plešivec. Nekaj časa nama je vodnik še svetil z žepno baterijo, a jo je kmalu utrnil. Hodila sva po gorskih stezah v popolni temi med drevjem in grmovjem. Fric je od časa do časa postal, le na pol obrnil glavo proti meni — in si položil prst pred usta. Bolj slutil sem kot videl njegove gibe. Na meni je imela že vsaka dlaka svojo kapljo — on je hodil kot za šalo.

Pritipala sva se na vrh nekega grebena, kjer je postal in mi velel sleči vetrni jopič.

»Še vroče vam bo, doktor,« je šepetal, »sicer pa ni nobenega mraza. Hoditi bova morala kar se da tiho in biti silno previdna, kajti stavec je presneto oprezen. Pri zasliševanju sem ga našel vedno na drugem kraju.«

Naprej sva hodila kakor tihotapca. Buljil sem v hrbet pred seboj in skušal iz vodnikovih kretenj razbrati, kolikšen bo prihodnji korak. Naenkrat pa mi je zmanjkalo tal pod levo nogo — stopil sem mimo steze. Vendar mi je uspelo, da sem še ujel ravnotežje, da nisem zgrmel v globino. Fric me je karajoče pogledal — rekel pa ni nobene.

Poškilil sem na svetleče se urine kazalce. Tri. Vodnik se je ustavil.

»Nabašite — samo enega! Dovolj bo, ker z drugim strelom ne bo kaj meriti.«

Kradoma narediva kakšnih deset korakov, rekel bi — neslišnih. Vodnik obstane — jaz pedenj za njim. Nastavljava ušesa. Z bližnjega vrha je skovikala sova. Desno pod nama je nekje v globini srebrno zvonkljala voda; imel sem občutek, da pada na



Ali bo petelin?

Foto dr. F. Kovič

tenko ledeno ploskev. Vetra sicer ni bilo zaznati, vleklo pa je le po nama iz bližnje soteske, kot bi stala na prepihu. Zvezde so pričele ugašati — začelo se je daniti. Nebo so prepezale redke prosojne meglice. V zraku je bilo čutiti osvežujoč oster vonj gorskega zelenja. Mrzilo me je. Da bi se malo ogrel, sem pričel na mestu mencati z nogami. Ker sem stal tik za Fricem, je ta začutil valovanje zraka med nama, ki sem ga vznemiril. Oziroma se je vprašujoče in brez besed naredil nekaj korakov. Postaneva. Takšna hoja me že ne bo kaj prida ogrela. Stojiva na mestu kakšne pol ure. Sova je medtem že utihnila. Nič sumljivega — pa tudi nič razveseljivega ni bilo slišati. Le voda je nekje globoko monotono klokotala: tlek, tlek, tlek...

Šla sva še nekaj korakov — nisem jih več štel. Prav pošteno me je zeblo. Postal sem že nekam ravnodušen. Saj tako ne bo nič... Iz melanholičnega razglabljanja me je zbudil vodnik:

»Slišite?«

Odkimam; ničesar posebnega nisem slišal.

»Kure«, pravi in pokaže na desno pred naju. »Nekje v bližini mora biti rastišče.«

Napenjam ušesa, zrem v nakazano smer — nič... Naenkrat pa — kot da bi se prebudil — ujame uho: ko, ko, ko...

Fric nejevoljno poškilil po meni, češ — ali slišite. Prikimam. Prestaviva se nekoliko naprej. Ni me več zeblo. Morebiti sem pa le pozabil nase in na jutranji hlad. Steza je zavila okrog skale. Vedno več kur je bilo slišati. Postalo je svetleje.

Nenadoma se je vodnik ustavil — kot bi ga pribil, dvignil desnico.

Poje, se mi je nasmehnil z radostnim obrazom in pokazal nekam v desno med vejevje.

Strižem z uhlji, kar se da — nič. Le kure so kokale kot prej.

Kar mi zastane glava sredi zgiba in kakor da bi padale debele kaplje na suho skalovje: te-lek, te-lek, vedno hitreje. Klepanje se je hipoma prevrglo v drobljenje, ki ga je zaključil mnogo glasnejši »tok«. Naprej nisem slišal več.

Pričniva naskakovati kar počez po strmini. Med brušenjem se mu bova bližala. Po skoku obstoje

Foto R. Marenčič





zmeraj na obeh nogah, da ne zgubite ravnotežja. Med premorom se ne ganite! Če počí veja, naj bo to med brušenjem — sicer...!

Petelin je odpeval zdržema kitico za kitico s kratkimi vmesnimi presledki. Med brušenjem sva se prestavljala za korak, za dva, za tri... Skoraj sem pozabil dihati. Zmanjkovalo mi je sape. Grlo se mi je izsušilo, da sem komaj motal jezik po ustih. Zgodnji pevec pa je pel v kratkih odsekanih kiticah — kakor da bi varčeval z napevom. Spodaj so ga v koru vabile kure.

Pohiteti morava, kure postajajo nestrpne — lahko bi ga speljale!

Skačeva. Pot me grize v oči. Duša mi je na jeziku. Petje se nama čedalje bolj bliža... Pri naslednjem skoku mi strahotno zahrešči pod nogami. Obstaneva kot okamenela; živci so napeti kot struna. Stopil sem na suhljad... Lovim ravnotežje na strmini, nič blažji od strehe — ter strahoma pričakujem, kaj bo. Petelin je utihnil...

Stojiva, stojiva — minute se vlečejo v neskončnost. Menim, da me bo razneslo. Zadrževal sem dih, loteva se me omotica, prično se mi tresti noge. Vse je tiho — kot pred viharjem... In potem sem naposled spet lahko ponovno zajel zrak s polnimi pljuči; najin trubadur je ubral novo zanosno melodijo. Najraje bi ga poljubil.

Po nekaj kratkih in previdnih skokih sva obstala. Po petju sodeč sva mu morala biti že precej blizu. Nahajala sva se pod košato bukvi, vse naokrog naju mlada, gosta podrast iglavcev. Za strmim robom je bil viden širok žleb in pod tem manjša ravnica, na kateri so rasli borovci in visoki macesni. Iskala sva z očmi med zelenjem.

Nenadoma se Fricu glava umiri — in z roko pokaže proti omenjeni ravnici. »Na macesnu se košati«! Gledal sem, gledal, da bi mi kmalu oči izstopile iz jamic — videl ga nisem. Vrag vedi, zaradi razburjenja morda, ali sem pa oslepel. Vrtam, vrtam s pogledom med zelenjem in vejami, le kje bi mogel biti!

»Iščite po najvišjem macesnu od vrha navzdol; približno v sredi se sprehaja po veji, ki se izteguje proti vzhodu«!

Naposled — ko sem pričel že obupavati nad sposobnostjo svojih oči, se mi je zazdelo, da se je na macesnu, kakšnih petdeset korakov od naju, zganila veja. V istem hipu sem zagledal tudi jutranjega pevca. Pravkar je načel novo kitico. Gizdavo se je prestopal po veji, debeli kot moška roka, s počasnim in veličastnim korakom. Odpiral je pahljačo, jo dvigal — stegoval mogočen dolgi vrat na desno pa spet na levo, nakar ga je usločil v lok. Malo za tem se je priklonil nekam navzdol proti kuram in



*Spomladanski žafran*

Foto ing. I. Kalan





*Sneg se topi*

Foto ing. I. Kalan

se potem zamaknil proti vzhodu. Družice spodaj so složno kokale v zboru, on se mi je pa dozdeval kot zanesen pevovodja, ki dirigira ljubezensko simfonijo...

Iz očarujoče zamaknjenosti me je zbudil vodnikov šepet: »Greva bliže«.

»Ni potrebno«, rečem — in dvignem puško.

»Kakor želite«.

Pri naslednjem brušenju sem sprostil zapirač. Pripravljen na strel sem poslušal še tri kitice — kakor da bi si ne upal razdreti vzkipele ljubezenske harmonije narave. Sledil je kratek premor. Ženin se je naščeperjen kot pav zasukal na svoji veji, se zapeljal po njej skoraj do kraja, da se je nevarno zagugala, iskal je spodaj med zelenjem — in povzel novo kitico. Bila je poslednja.

Ne da bi se prav zavedal, sem pritegnil prst. Kure so onemele. Ljubezen je zamrla, mogočni svat se je nekam čudno zgrbil, kakor da bi lezel sam vase — nato je padal kot bleščeč utrinek...

Veja, ki je ostala gluha, se še ni povsem umirila — ko me je presunil zamolkel udarec padca. Nastala je moreča tišina...

Osvestil me je Fricev skok, ko se je pognal po po-bočju in ga je zmanjkalo čez rob v zelenju. Sam sem se spustil v teku za njim. Onstran žleba sem

ga zagledal čepečega sredi grmovja; držal je v rokah negibnega črnega ženina — in potem se je vzravnal in zavriskal, da mi je zabučalo v ušesih. Bližnji vrhovi so vrnili pomnožen odmev; zdelo se mi je, da ga noče biti konec; potem je le zamrl nekje v globini sotesk.

Meni ni bilo mar veselja. Imel sem čuden občutek — morda krivde. Počeni sem ob mrtvem ptiču, drsel sem s prsti čez lesketajoče se perje — bilo mi ga je žal...

Kakor presenečen šolarček — ki so ga zasačili na nečednem opraviilu, sem kradoma pogledal proti Fricu. Mož je imel solzne oči...

Pograbil me je za ramena in objela sva se. Resje okrog je krvavo žarelo...

\*

Streljal je tudi Ivan — pa bi kmalu zgubil svoj plen. Mrtev petelin se mu je zakotalil po strmini in ni dosti manjkalo, da mu ga ni vzel globok prepad... Precej časa je potreboval, preden se je povsem pomiril in verjel, da ga vendarle ima v rokah. Vračala sva se prešerno razpoložena.

Lovski sli je bilo zadoščeno...

Grelo je prijetno spomladansko sonce.





## Zgrešeni strelji

Vzroki zgrešenim strelom so pri strelcu ali pri puški. Prvih ni treba pojasnjevati, saj vsak lovec sam ve, zakaj zgreši. Manj znani pa so mnogim lovcem dogajanja v puški med strelom, ki so vzrok slabega zadetka oziroma zgrešnega cilja. Ta neprijetnost se zlasti dojemata pri risanicah, kjer je izstrelek en sam in je za uplenitev divjadi važen čim natančnejši pogodek. Manj občutno in manj važno je to pri šibrenicah, kjer je cel roj šiber in lega osrednjega zadetka ni tako kočljiva kakor enakomerno kritje in enakomernost strela.

Glavni vzrok zgrešenih strelav pri risanicah je valovanje, tre-

senje cevi od sprožitve, vžiga naboja, do izstopa izstrelka iz cevi. Sicer ta dogajanja, ki trajajo kakšne dve tisočinki sekunde, še niso dokončno raziskana. Tudi se napake, ki lahko povzročijo slab strel, ne dajo vnaprej določiti in izračunati, marveč jih je moč ugotoviti le s poskusi, s streljanjem. Skoraj neverjetno je, da že udarci petelinov ali udarnih batov (brezpetelinke) ozir. vzmeti (repetirke) na netilno iglo povzročajo prva nihanja, tresenja puškine cevi. Čim večja je masa teh sprožil, tem večji so nihaji. Vsaka cev ima svojstvene nihaje, podobno kakor napeta struna, in so to nihaji z zelo visoko frekvenco, to je z ogromnim številom treslajev v sekundi. Frekvenca pa je odvisna od debelosti in mase cevi, od materiala in dolžine cevi. Ti nihaji spravijo cev iz mirovanja in povzročijo, da izstrelek zapusti cev pod napačnim kotom v drugi smeri kakor bi jo ob mirujoči cevi. To napako izravnamo s pristrelitvijo. Če se pa nihaji cevi iz kakršnega koli vzroka menjajo (montaža daljnogleda, sprememba lesne obloge cevi i. p.) se menjajo seveda tudi nihaji cevi in s tem lega zadetkov ter je treba puško znova pristreliti. Nadaljnji nihaji nastanejo ob vžigu netilke, za temi pa mnogo močnejši ob vžigu smodnika, potem ob vstopu izstrelka v cev, v rise, vrtež. Nihaji se stopnjujejo in dosežejo višek ob prehodu izstrelka skozi cev zaradi silnega trenja izstrelka ob steno. Združitev vseh teh vzburjanj je končno nihanje, valovanje cevi, ki je najmočnejše v podolžni smeri, manj v prečni in v smeri vrtenja, sukanja. Cev popisuje pri tem valovite, vijugaste črte, ustje cevi pa v sebi sklenjene krivulje; ustje cevi stožčasto kroži. Kjer nastajajo na cevi valovni vozli (podobno kakor pri struni), so nihaji najmanjši ali jih skoraj ni, na odklonih (na valovnih grebenih in dolinah) pa so največji. Od oblike in velikosti

gibanja cevinega ustja je odvisen odklon izstrelka od cevine osi in večje ali manjše trosenje strelav. Ta pojav nam pojasnjuje, zakaj npr. zmogljivost strelav na natančnost zadetkov s krajšanjem cevi lahko zboljšamo ali poslabšamo — ker se s tem premaknejo nihaji, vozli in grebeni valovanja. Podobno vplivajo tudi druge obremenitve cevi (montažni mostički, posebej še vpet daljnogled in pod.). Prav tako se lahko menjajo nihaji in lega zadetkov z drugo marko nabojev in trosenje ter celo že z menjavo serije iste marke in izdelave nabojev, čeprav z docela enako laboracijo. Pri vsej natančnosti izdelave so namreč neznatne razlike v izdelavi netilk, smodnika, izstrelkov, tulcev itd. neizbežne. Možno pa je prav tako, da menjava enake municije različnih izdelovalnic ne vpliva na natančnost zadetkov oziroma lego zadetkov. Lovci s takimi izjemnimi puškami so zlasti dandanes lahko kar srečni. Zato je priporočljivo, da si nabavimo več nabojev ene serijske izdelave za daljšo dobo, da ne doživimo neljubih preseženj ob novih serijah. Opisani pojavi so tudi vzrok, da risanica z določeno laboracijo naboja (vrsta, oblika, teža, zgradba izstrelka, množina smodnika itd.) dobro strelja, z drugo pa slabo itd. Tudi je možno da razne risanice iste izdelave z isto municijo različno streljajo (bolj ali manj trosijo, streljajo previsoko, prenizko, desno, levo), ker ima pač vsaka puška nekaj svojstvenega v nihajih cevi in treslajih mehanizma. Tudi kaliber iste izdelave ni matematično enak, da je cev nekaj ožja ali širša, da nima na vsej dolžini enakega premera, da ima v materialu ali od vrtenja neopazno napako itd. Lahko je napaka drugega izvora, da namreč puška z daljnogledom začne preveč trositi. Vzrok temu je slaba montaža, ki se od treslajev strelav neopazno zrahlja, da zanesljivost zadetkov



Pri lovcu

Foto Vl. Pleničar



popusti. Tudi menjava montažnega sistema spremeni valovanje cevi in s tem lego zadetkov. Podobne posledice ima lahko menjava zaklepa. Pri prelamačah je zlasti važno, da je zaklep brezhiben, da ključ in zapahi dobro, scela prijemajo, ker so ob rahlem zaklepu zadetki nestalni.

Če je v les vložena cev z obročem zlasti proti ustju cevi premočno stisnjena, nastane ob prehodu izstrelka skozi ta del močen sunek, udarec. Pred drvečim izstrelkom skozi cev se cev razširja, kar na stisnjem mestu povzroči sunek, da se cev odbije od podloge, od naslona. Preden se cev povrne v prvotno lego, je izstrelak že izstopil in tako menjal smer. Podobno vpliva trd naslon ali prislon, tem bolj, čim bliže ustja je. Poskusi so tudi dognali, da čez normalo stisnjena, ozka cev ne strelja najbolje, marveč da nekoliko ohlapnejša, ki ima še dober vrtež, navadno bolje, enakomerneje strelja. Pri tesnih ceveh je namreč plinski pritisk večji in zato so tudi nihaji in stresljaji večji in nemirnejši. Podobno je pri prelahkih puškah. Pri puškah z nadnormalnim pritiskom plinov se radi gozdé tulci, največ zaradi premočnega in sukajočega se valovanja cevi in nabojišča. Cev pa seveda ne sme biti toliko razširjena, da bi vrtež po vsej dolžini cevi ne vodil izstrelka. To je še posebno važno ob ustju cevi. Podobno, a v manjši meri je pri šibrenicah, ki se jim zmožljivost in zanesljivost strela menja zlasti v različni municiji, pa tudi ista municija dá v različnih puškah različne učinke.

Iz literature o balistiki — M. Š.

### Volkovi na Snežniku

V snežniških gozdovih so volkovi stalna zverjad in veliko truda je treba, da jih, če že ne iztrobijo, pa vsaj omeje na znosno število. V preteklem lovskem letu so lovci Gojitvenega lovišča Snežnik dokaj uspešno pokončevali volkove. Najprej je lovec Zdravko Bizjak kar zaporedoma ujel v past na stečini tri volkulje. Prva, 8 do 10 let stara, se je ujela 19. septembra, druga, mladica, 10. novembra in tretja, 1 do 2 leti stara, 24. novembra 1963. Lov v pasti na stečinah je torej lahko zelo uspešen, ne moremo pa ga izvajati povsod. Na Gomanjcah, v revirju Zdravka Bizjaka, so odlični pogoji za to vrsto lova, ker se v jeseni druga divjad umakne s teh predelov in ni nevarnosti, da bi na mesto volka zašla v past.

Nadaljnji štirje volkovi so bili pokončani s puško. Najprej je lovec Ivan Špeh 6. decembra 1963 pre-



Tone Strle z uplenjeno volkuljo na Bičkih lazih

Foto F. Strle

podil od žrtja in ustrelil 2 do 3 leta starega samca, ki je umoril košuto. Še uspešnejši je bil lovec Tone Strle. Dne 30. januarja 1964 je s čakališča ob stečini ustrelil 8 let starega volka, ko pa je nato 10. februarja 1964 klical lisico z zajčjim večalom na Bičkih lazih, se mu je odzvala 4 do 5 letna volkulja, ki je po strelu tudi takoj obležala. Čeprav je Tone s tem praznoval lep jubilej — po vojni je do tedaj namreč pokončal že 10 volkov — s tem še ni bilo konec njegovim uspehom. Dne 19. marca 1964 so lovci Gojitvenega lovišča Snežnik v predelu Šaklarice pri Grajševki presledili in »obkrajdali« štiri volkove. Začel se je lov s krpami, ki jih prišite na 200 metrske vrvi odmotavajo s posebnih vreten. Z njimi zapro »obkrajdane« volkove, presledke pa zastavijo strelci. Volkovi so bili v pasti, a žal vsi strelci niso imeli ravnih cevi, tako da je trem sivim roparjem uspelo uteči. Samo 8 let stara volkulja, ki se je z velikimi skoki namenila mimo Toneta Strleta, je bila smrtno zadeta. Pobegle volkove so naslednji dan spet presledili v Stenah in jih obkrajdali, toda ko so razpenjali vrvi s krpami, so se volkovi izmuznili v smeri proti Cerkniškemu jezeru. Zaradi kopnečega snega nadaljnje zasledovanje volkov ni bilo možno.

Na področju Gojitvenega lovišča Snežnik je torej skupno padlo 7 volkov, od tega 5 volkulj, medtem ko sta v vsej ostali Sloveniji padla samo dva. Še posebej je

treba poudariti uspeh Toneta Strleta, ki je po vojni tako pokončal že 11 volkov, letošnjo zimo pa kar zaporedoma uplenil tri volkove. Prizadevnemu lovcu in preživetemu borcu pohoda XIV. divizije na Štajersko je to že samo po sebi najlepše priznanje. Veliko truda in misli je vložil v iskanje in pokončevanje sivih roparjev, zato pa je tudi dosegel tako lepe uspehe. Ob letošnjih ugodnih uspehih pri pokončevanju volkov v Gojitvenem lovišču Snežnik pa je treba opozoriti še na nekatera dejstva. Po nekajletnem zatišju je namreč pri nekaterih lovcih prevladalo prepričanje, da so volkovi v snežniških in javorniških gozdovih večji del iztrebljeni. Letošnji večji pojav volkov pa si razlagajo s prihodom teh mrcin iz Gorskega Kotarja in iz Like. Tej tezi pa ni mogoče povsem pritrditi. Snežniški gozdovi namreč niso samo nahajališče, marveč tudi kotišče volkov. Kjer so volkulje, tam so tudi volčji skoti. Štiri od petih pokončanih volkulj so lani zagotovo kotile in najbrž ne vse v Gorskem Kotarju ali celo Liki. Potemtakem je treba računati še na precejšnje število volkov, torej je treba tudi pokončevanje sistematično organizirati. Zdi se mi, da je mogoče največ doseči z zaslješevanjem volčjih skotov in bi temu morali v prihodnje posvetiti kar največjo pozornost.

Franci Strle



## »Nenavadno obnašanje divjega petelina«

V 12. št. Lovca 1964 na str. 375/76 omenja pisec M. M. pod tem naslovom v zanimivem poročilu, da so **prava posebnost petelinove belo obrobjene peruti**, česar pisec ni opazil še pri nobenem divjem petelinu. To me je napotilo, da tej vesti dodam tole: V decembru 1956 je priletel s Kapele v Modruš, vas Jandričič, na neko dvorišče divji petelin, ki so ga domači ujeli in oddali upravitelju gozdne uprave Josipdol M. Salopeku. Ker je petelin poginil, ga je ta dal pripraviti. Preparat sem natančno pregledal in dimenzioniral in je najmanjšo dolžino normativnega tipa dosegla dolžina kračnice od kolena do stopala — 70 mm, pa tudi vse ostale dimenzije (dolžina kljuna, peruti, repa) so bile izpod norme velikega petelina po dr. Harterju. Ta petelin ima na osmih letalnih peresih bele robove, ki spominjajo na beli pas čez peruti ruševca. Petelin je bil težek 2, največ 2,5 kg. Iz tega sem sklepal, da to ni veliki petelin (tetrao urogallus) temveč križanec (spaček) (tetrao hybridus). Lani sem poslal fotografijo tega preparata ornitološkemu oddelku univerze v Zagrebu, da pove svoje mnenje.

Če pogledamo fotografijo petelina v Lovcu, pridemo do podobnih sklepov. Če bi petelin razprostrl belo obrobjene peruti, bi se videla preko letalnih peres **bela progga**, podobno kakor pri ruševcu. Peresa v bradi so kratka, slabo razvita, rep kratek.

Sklepam torej, da je petelin s Kočevskega križanec, nenormalen in se zato ni obnašal normalno. Zato bi bilo prav, da se ta petelin odstrelji in pošlje znanstvenemu zavodu v Ljubljano na preiskavo.

Ing. Zlatko Turkalj, Ogulin

## Nenavadno srečanje

Kmetje so godrnjali in spogledljivo kazali na lovce, češ vi doma spite, prašiči nam bodo pa požrli koruzo za hišami. Čuvaj Jože jih je dan za dnem tolažil in se večer za večerom ob kozolcu oziral proti nebu in premišljeval, kdaj se bo zjasnilo, da pokonča črnuhe. Tako so minevali dnevi in dolge temne noči.

Neke noči proti eni po polnoči se je Jože nenadoma prebudil in planil k oknu, da bi videl, kako je zunaj. Presenečen je obstal in skoraj ni verjel lastnim očem, da mesec obseva ravan. V hipu je bil nared, zgrabil pihalnik in že se je tihotapil ob koruziščih, kjer naj bi se gostili črnuhi. Ker je bilo vse tiho in mirno, je previdno

tipal proti sosednjim njivam, posajenim s koruzo. Kar pretrga tišino šumenje v koruzišču. Jože obstane in pripravi puško. In glej, pred njim na zadnjih nogah stojita veliki temni postavi. Kakšno presenečenje! Iz oči v oči si stoje medveda in lovski čuvaj... Medvedka se godrnjaše približuje, da bi planila na zasledovalca. Rezek pok odjekne v noč. Morda je dvakrat počilo, a drugega strela ni nihče slišal. Na strel iz zadrege sta planila iz koruze proti Joži še dva kosmatinca in tako so stali nekaj hipov štirje proti enemu. Bodi kakorkoli, lovec se je znašel tisto noč v kar nezavidljivem položaju. Pa se je vse gladko izteklo in po hudih pogledih je medvedja družina med brundanjem odhlačala v Krim. Jože se je srečno vrnil domov in na dvorišču še dolgo šklepetal z zobmi, ki so se mu šele pred domačim pragom začeli tresti.

Z. Orel, LD Tomišelj

## Volčja nadlega

V soboto 21. marca t. l. proti večeru je član LD Sodražica na Pšeničevem vrhu, ki je najvišja točka nad cesto proti Loškemu potoku, našel v snegu sledove dveh volkov — samca in samice, ki sta raztrgala dvoje srnjadi. Srna je bila popolnoma raztrgana, lanski srnjaček pa manj in je bil še topel. Iz tega se dá sklepati, da je lovec volkove pregnal. Sledil jima je do pobočja Kaličev, nadaljevanje mu je pa preprečila noč. — Drugo jutro so člani Lovske družine obšli vrh Kaličev in ugotovili, da je volkulja odšla proti Loškemu potoku, volk pa se je vrnil k srnjačku in se nato umaknil v gozd. Prav te dni je kočevska lovska zveza priredila kinološki tečaj in so udeleženci skupno s člani lovske družine priredili pogon, ki pa ni imel uspeha. Volk se je ponovno vrnil k srnjačku in nato odšel proti Gori. — Volkulja bo prav verjetno skotila v sodraškem lovišču.

Do 8. IV. t. l. so v najbližji okolici našli ostanke 6 kosov srnjadi, raztrgane po teh dveh volkovih.

J. L.

## Zankarji

Pred drugo svetovno vojno mi je nekoč pravil France Krajč iz Begunj, da je v gozdu šel skozi vrzel v grmovju, pa ga naenkrat zgrabi zanka iz žice pod levo pazduho in desno za vratom ter ga vzdiguje. Ker je bil kakih 70 kg težek, ga ni vzdignilo od tal, kakor bi bilo srno. Zanka je bila privezana

za vrh mlade pripognjene bukve. Sreča, da ga ni zadržilo za vrat. Ko sem po osvoboditvi neke zime nastavlil lisicam cianvodikove ampule, sem med drugimi pobral eno samo kost in koža in z odpadlo dlako na več mestih. Pri pregledu sem našel čez treh pred zadnjima nogama tesno zadržnjeno žično zanko, tako da hrana ni mogla več prehajati. Uboga žival.

Ivan Petrič, Selšček

## Jazbec

Lov je že take vrste šport, da človeku, ki ima zanj veselje, čas nikoli nedostaja; v vsakem letnem času nudi narava lovcu nova doživetja. Nekateri bolj ljubijo lov na srnjaka in vstajajo že ob ranih jutranjih urah, ko vse še spi, drugi spet, ljubitelji brakad, komaj čakajo lov na dolgočca. Navdušen petelinar že v oktobru misli na april in na dogodke, ko se sreča s kraljevskim ptičem. Med lovci jih je le manjše število, ki ljubijo jamarjenje. Med temi je bil tudi moj pokojni oče in zato ni čudno, da sem tudi jaz zanj navdušen.

V mojem članku mislim opisati enega izmed doživljajev s psom jamarjem.

Neke sobote pride k meni kmet iz sosednje vasi, da mu jazbec povzroča vsak dan večjo škodo v koruzi ter da je treba mrcino uničiti. Drugo jutro sem djal na jermen mojo Asto, zvesto terierko, in že sva krenila proti Ušniku, kjer je bila njiva s koruzo. Ko sem pregledal koruzne vrste, sem res spoznal, da je jazbec tu stalen gost. Najprej je bilo treba ugotoviti, iz katere smeri prihaja jazbec. To ni bilo težko, kajti iz koruze je vodila kar precejšnja steza, da bi jo tudi nelovec lahko opazil. Krenil sem po stečini in nedaleč od njive že naletel na prvo jazbino, ki pa je bila prazna. Pes je vlekel dalje. Vendar so se stečine vlekle kakor kokošja čreva od luknje do luknje, vse so bile prazne. Postal sem truden in mislil sem, da sem kmetu prezigodaj obljubil pomoč. V eni izmed naslednjih lukenj pa je Asta živahnije potegnila. Takoj sem vedel, da je »stari« doma. Kot bi trenil je psica zginila v rovu in čez nekaj trenutkov se je že zaslislal lajež in grčanje, ki je prihajalo vedno bliže. Že sem mislil, da mi bo prišel jazbec pred cev, a se je zaustavil kake tri metre pred izhodom. Psica si je na vse mogoče načine prizadevala, da bi ga spravila iz kota, v katerega se je zatekel. Bila ji je potrebna pomoč. Odločil sem se in šel k bližnji kmetiji po kramp in lopato. Ko sem se vrnil, je bil jazbec še vedno na istem mestu. Začel



sem hitro kopati. Ko je jazbec zasulil nevarnost, je z vso silo navalil na Asto, a ta je ostala uporna. Slišalo se je le grčanje psa in pihanje jazbeca. Čim bliže sem kopal, tem glasneje je postajalo. Psica ni popustila in jaz sem kopal dalje. Ze se je pred mano pojavil sivi kožuh. Z bliskovito naglico sem potegnil jazbeca na plano, vendar, glej čudo, na njegovem vratu je bila, kakor pijavka prisanesa, Asta. Spustila je, ko je borbo pretrgal strel. Vsa zasopla me je pogledala in rahlo pomahala z repom. No, tako se je trud ta dan izplačal, saj je bil jazbec lepo rejen. Kmetu pa nisem ostal dolžnik.

Teh nekaj vrstic sem napisal zato, ker o tem lepem lovu le malokdo kaj napiše. Hkrati pa želim obuditi veselje do jamarjenja pri onih lovcih, ki s tem še niso poskusili. Jamarji pa vedo, da jim ta lov prinese ista lepa lovska doživetja kot lov na zajce ali srnjake.

Gvido Pičulin, LD Volče

### Oddaja kož v Mozirju

Navzoč sem bil pri oddaji kožuhovine 13. marca 1964 v Mozirju. Kože je prevzemala Lovska zadruška LOVEC iz Ljubljane. Strokovno in finančno delo je bilo poverjeno prevzemalcu F. B. Kože smo oddajali lovci iz osmih lovskih družin zgornje Savinjske in Zadrebce doline ter LD Šmartno ob Paki. Oddaja oziroma prevzem je trajal od 13.30 ure do 18.30 ure. Sortiranje in klasificiranje je potekalo zelo počasi. Prevzemalec je bil namreč pri ocenjevanju blaga zelo strog, pač v korist podjetja. Zato so nastajali spori med lovci, nelovci in prevzemalcem. Jazbeče kože so bile npr. ocenjene s četrtsko vrednostjo, dejansko pa so bile štiri kože prve vrste, ena pa polovična. Zato je lovec M. Slatinšek LD Gornji grad odnesel kože domov.

Še več je zamudila oddaja kunčjih kož, ki so jih oddajali predvsem rejci domačih kuncev. Če je bila cena prvorazrednih kunčjih kožuhov 70 din, kar je prilično skromno, res ni bilo na mestu tako strogo ocenjevanje prevzemalca. Največ kunčjih kož je bilo namreč prevzetih za drugovrstne, to je po 35 din. Za to ceno dvomim, da bo še kdo napenjal in sušil kunčje kože, ker večina oddajalcev ni bila zadovoljna.

Lovci pri tem agitiramo za ugodno oddajo kož, zlasti kunčjih, pa nam je neprijetno, ko prevzemalec s tako strogo oceno izpodbije naše delo. Prav tako so oddajalci negodovali počasnost pri obračunu in

izplačilu po oddaji. Prejšnja leta je vse to potekalo mnogo hitreje in izplačila so se vršila sproti. Za eno stranko je vse skupaj trajalo okoli ene ure, to pot so pa stranke čakale tudi po štiri ure in celo več. Zbiralci kož se nadejamo, da bo prihodnje leto prevzem bolj organiziran in da ne bo toliko kritike kakor letos. Do teh pripomb me je napotila kritika starejših lovcev, zgolj z željo, da bi bilo prihodnjič bolje.

Jože Poznič, LD Mozirje

## Mladi pišejo

### Moj očka lovec je...

Jasno jutro, meglice ni, sneg pod nogami se drobi... Očka moj sklenil je, da jutri na lov gre. Našega psička vzel je še in šla sta dolgo pot, srečno, brez nezgod. Kod in kam, vedel ni sam, saj ni streljat šel — le srnicam sena je cel kup nadel.

Danica Grubelnik s Pohorja

### Zoni se je vrnil

Moj očka je lovec, jaz pa sem njegov pomočnik. Večkrat me vzame s seboj na lov. Ko se vrneva, poskrbim, da so vse lovske stvari zopet na svojem mestu. Pravi lovec pa mora imeti tudi lovskega psa. Midva z očkom sva bila dolgo brez njega, ker nisva mogla prepričati mamic, da je lovski pes potreben. Hotela je le psa čuvaja. Po dolgem sva z očkom le uspela, da je prišel k hiši lovski pes. Sedaj pa imamo že kar tri. Dva lovska terierja stara po 1 leto in kratkodlakega istrijanca. Imamo jih zelo radi. Tudi mamica je sedaj zelo zadovoljna. Izmed vseh pa ima najraje Zonija, čeprav ji je že od malega delal največ preglavic. Je pa lep pes in dober čuvaj. Nikogar ne pusti v stanovanje.

Na dan 6. nov. 1963 je stari očka kot po navadi zgodaj vstal in šel krmit živino. Zoni in Rada sta silila vanj in ga prosila, da ju odveže. Stari očka se ni dal dolgo prositi in je psička odvezal. Spremljala sta ga do hleva. V hlevu ima stari očka zajce, zato je vrata za seboj skrbno zaprl. Zoni in Rada sta malo zamerila. Odšla sta v planine, da poiščeta



Iztok, skrbnik  
petih terierčkov

Foto T. Ožbolt

mojega očka. Mislila sta, da je očka zopet na lovu. Okoli stojišč sta vse preiskala. Gozdarji in cestarji so ju videli, kako sta stikala po gozdu. Pri tem iskanju pa sta zgrešila pot domov in se razšla vsak na svojo stran. Po treh dneh potepanja se je Rada vrnila, Zonija pa ni bilo od nikoder. Stari očka je ves v skrbeh sporočil, kaj se mu je zgodilo. Zelo nam je bilo hudo. Kar verjeti nismo mogli, da ga ne bo več nazaj. Očka je povsod povpraševal, vendar zaman. Strica Petra je poslal v planine, da bi skupaj z lovskim čuvajem pregledala vse stene. No, našla ga nista, vendar so jima povedali cestarji, da so ga pred kratkim videli, kako je skrbno čuval gozdno barako, v kateri sta z očkom nekoč vedrila. Ko so ga delavci hoteli ujeti, se je strašansko razjezil in zopet ušel. Medtem je zapadlo precej novega snega in očka se je ves v skrbeh kar sam odpravil v planine nad Belco. Vse iskanje, klicanje, žvižganje in celo streljanje je bilo zaman. Pozno ponoči se je očka vrnil zelo utrujen domov. Vendar ta njegova naporna pot le ni bila zaman. Zoni je med tavanjem po gozdu našel očkov sled in se naslednji dan po očkovem prihodu vrnil sam domov. Dvanajst dni se je potepal in iskal poti. Ko se je vrnil je bil zelo suh, pa blazinice na nogah je imel vse ranjene. Vsi smo bili njegove vrnitve zelo veseli.

Iztok Ožbolt,  
učenc IV. r. o. š.





## Iz lovske organizacije

### Za žrtve potresa v Skopju

Iz LZ Gorica so darovale LD Gorica 20 000 din, LD Soča 20 000 din in LD Sabotin 10 000 din.

Iz LZ Kočevje so darovale LD Kočevje 4000 din in LD Turjak 10 000 din.

Iz LZ Videm-Krško so darovale LD Globoko, Brežice, Catež in Senovo skupno 33 000 din. LZ Videm-Krško je darovala 25 000 din. LD Brežice je vpisala tudi 10 000 din posojila.

Iz LZ Kranj so podpisale posojilo naslednje LD: Jošt 100 000 din, Jezersko 20 000 din, Kropa 10 000 din, Nomenj 10 000 din in Poljane 6000 din.

Iz LZ Pomurje je LD Petanjci dala 10 000 din posojila.

Iz LZ Novo mesto je LD Otočec dala 20 000 din posojila.

**Meddružinsko streljanje** Dolo-mitskega bazena na umetne go-lobe je 22. sept. 1963 priredila LD Medvode za prehodni pokal LZ Ljubljana. Ekipe s tremi strelci so streljale na 30 golobov. LD Horjul je dosegla 19 zadetkov (prehodni pokal), LD Dobrova 16, LD Polhov Gradec 15, LD Polhov Gradec II. 14, LD Horjul II. 13, šesto mesto si delita dve ekipe LD Medvode in Brdo z 12 zadetki. Najboljši v prvi ekipi je bil Tone Sedej (pokal LD Medvode). Med posamezniki je po ponovnem izbirnem streljanju

dosegel največ zadetkov Albin Gaber, član LD Medvode, pred Tonetom Sedejem in Mitom Sak-sido.

LD Medvode

### LD Trnovski gozd po osvoboditvi

Kot gozdni miličnik sem tedaj služboval na Lokvah. Leta 1950 smo ustanovili Lovsko družino »Trnovski gozd«, ki ima še danes to ime. Družina je štela malo članov, zato smo jih pritegnili nekaj iz Predmeje in kasneje celo iz Trebuše. Družina se je v članstvu nekako izpopolnila in upravni odbor je bil v glavnem iz novo sprejetih lovcev. Predsednik je bil Peter Mrak, tedanji komandir postaje GLM na Lokvah, jaz pa tajnik. Ostali člani so bili iz Predmeje, Trnovega in Lokev. Lovišče je bilo po vojni precej zapuščeno. Srnjad je bila telesno šibka, številčno pa nekako zadovoljiva. Gamsi so bili redki in tako smo jih le nekaj odstrelili šele leta 1951.

Skoraj neprehodne lovske steze smo zasilno uredili pod Poldanavcem in v Orlejski grapi, da smo mogli začeti s pravim gospodarjenjem v lovišču. Pozneje smo postavili tudi solnice in pričeli s pokončevanjem roparic, zlasti lisic, ki jih je bilo mnogo. V zimi 1951 se je pojavil še volk, ki je uničil precej srnjadi. Ob vseh naporih ga pa nismo mogli pokončati. Sam sem ga videl pri Krnici in vasi Rjavci. Žal sem imel samo pištolo.

Iz pisanja ing. Mikuletiča sklepam, da se volk še vedno pojavlja v Trnovskem gozdu. Po enem letu, ko je bila gozdna milica razpuščena, sem moral članstvo zaradi oddaljenosti opustiti. Lovišče LD »Trnovski gozd« je sedaj dobro urejeno, kar se vidi v njegovem gospodarstvu in čuvajski službi.

Angel Ozebek



Najboljša skupina LD Horjul

Foto J. Dolničar

## Lovska kinologija

### PRIJAVLJENE PARITVE LOVSKI PSI

#### Resasti jazbečarji:

Mika JRJos 240, bila na tekmi — Ago JRJos 196 bil na tekmi, leglo je bilo 28. IV. 1964. Vzreditelj Franc Orešnik, Ljubno ob Savinji, Savodna 37.

Alka JRJos 259 — Hono JRJos 220 bil na tekmi, leglo bo 23. V. 1964. Vzreditelj Jože Mlakar, Teškočevo 38, Rogaška Slatina.

#### Koker španjeli:

Ira Soška JRŠK 361 — Per JRŠK 497, leglo bo 14. V. 1964. Vzreditelj Viktor Herfort, Ljubljana, Kosovelova 5.

Diva JRŠK 483 — Alko Mladinski JRŠK 356, leglo je bilo 12. IV. 1964. Vzreditelj Miha Černej, Razvanje 90, pošta Hoče.

Elka JRŠK 300 — Guši JRŠK 359, leglo je bilo 3. IV. 1964. Vzreditelj Živko Bernot, Ljubljana, Smrekarjeva št. 4.

#### Springer španjeli:

Beka Novogorska JRŠŠ 78 — Arad Podrakitniški JRŠŠ 89, leglo je bilo 24. aprila 1964. Vzreditelj lovska družina Brežice.

#### Nemški kratkodlaki ptičarji:

Ada JRPki 2676 — Biser JRPki 1335, leglo bo 19. V. 1964. Vzreditelj Ivan Žitnik, Ljubljana, Črna vas 446.

Biba JRPki 2107 bila na tekmi — Gaj Biljenski JRPki 2605, leglo je bilo 10. IV. 1964. Vzreditelj Gvozdan Faganel, Prvačina 126.

Biba Skakovska JRPki 2200 bila na tekmi — Boj Ravenski JRPki 3084 bil na tekmi, leglo je bilo 30. IV. 1964. Vzreditelj Geza Fujs, Murska Sobota, Grajska 6. Canka Vrelska JRPki 2672 bila na tekmi — Alf JRPki 2160 bil na tekmi, leglo bo 7. V. 1964. Vzreditelj Arpad Köveš, Dol. Bistrica št. 208, pošta Črenšovci.

Bora Ižakovska JRPki 2345 — Beg Bakovski JRPki 3099 bil na tekmi, leglo je bilo 9. III. 1964. Vzreditelj Ferdo Kovše, Ižakovci 92, pošta Beltinci.



Bora JRPki 2275 bila na tekmi — Aras Čavenski JRPki 3148 bil na tekmi, leglo bo 16. V. 1964. Vzreditelj Karel Dovič, Črnuče 18 d. Dea JRPki 1174 bila na tekmi — Biser JRPki 1335, leglo bo 11. V. 1964. Vzreditelj Anton Zajc, Ljubljana, Poljanska cesta 81. Astra JRPki 1887 — Bori JRPki 2826 bil na tekmi, leglo je bilo 25. III. 1964. Vzreditelj Franc Cotič, Dornberk, Potok 15. Loka JRPki 2073 — Bori JRPki 2826 bil na tekmi, leglo je bilo 19. IV. 1964. Vzreditelj Jože Šinigoj Dornberk — Brdo 5. Bajka JRPki 2302 je bila na tekmi — Bori JRPki 2826 bil na tekmi, leglo je bilo 15. IV. 1964. Vzreditelj Orlando Trampuš, Kostanjevica na Krki 11. Alka Loperška JRPki 2336 bila na tekmi — Beno Trgoviški JRPki 2818, leglo je bilo 15. IV. 1964. Vzreditelj Mirko Čurin, Ormož, Ptujška cesta 11. Rina Ormoška JRPki 1825 — Ari JRPki 3275, leglo je bilo 26. IV. 1964. Vzreditelj Martin Zidarič, Loperšica, pošta Ormož. Astra Ravenska JRPki 3094 — Beno Trgoviški JRPki 2818 bil na tekmi, leglo je bilo 8. aprila 1964. Vzreditelj Anton Slogovič, Ivanjci št. 15. Lajka JRPki 2618 — Bori JRPki 2826 bil na tekmi, leglo je bilo 2. IV. 1964. Vzreditelj Boris Pahor, Gradišče 39, pošta Renče. Astra JRPki 1761 bila na tekmi — Beno Trgoviški JRPki 2818, leglo je bilo 27. IV. 1964. Vzreditelj Jože Flajšaker, Kozjak 6, pošta Pesnica.

#### Nemški žimavci:

Stella von der Steiermark JRPos 225 — Aras JRPos 837 bil je na tekmi, leglo bo 4. V. 1964. Vzreditelj dr. France Lokar, Ljubljana, Hradskega 45.

#### Angleški poenterji:

Lola JRPP 918 bila na tekmi — Raf JRPP 865, leglo bo 10. V. 1964. Vzreditelj Leopold Maček, Zg. Zadobrova 66.

#### Lovski terierji:

Eta JRLT 585 bila na tekmi — Ero JRLT 1375, leglo je bilo 4. IV. 1964. Vzreditelj Marjan Kokalj, Križe št. 51. Cica Ruška JRLT 1366 — Nero Pobreški JRLT 535 bil je na tekmi, leglo bo 17. V. 1964. Vzreditelj inž. Hrabro Pernat, Lovrenc na Pohorju. Dina Pobreška JRLT 1545 bila na tekmi — Dingo Diljski JRLT 1269, leglo bo 18. V. 1964. Vzreditelj Miroslav Završnik, Ljubljana, Vetrovškova 43.

Biba Javorniška JRLT 1786 bila na tekmi — Žoni JRLT 1247 bil na tekmi, leglo je bilo 13. II. 1964. Vzreditelj Ciril Remškar, Portorož 94. Dinja JRLT 730 bila na tekmi — Ari JRLT 1596 bil na tekmi, leglo bo 2. V. 1964. Vzreditelj Avgust Sejdel, Rečica pri Laškem. Rina Gorička JRLT 764 — Džon JRLT 1684, leglo je bilo 13. IV. 1964. Vzreditelj Viktor Gaber, Murska Sobota, Kopitarjeva ulica. Dora JRLT 1872 — Ari JRLT 1596 bil na tekmi, leglo je bilo 14. IV. 1964. Vzreditelj Franc Herle, rudar, Prapeče 11, pošta Zagorje. Lajka Malogorska JRLT 1824 — Runo JRLT 820 bil na tekmi, leglo je bilo 23. IV. 1964. Vzreditelj Lovska družina Mala gora.

#### Resasti foksterierji:

Reba JRFos 510 — Briks Liburniški JRFos 451, leglo bo 24. V. 1964. Vzreditelj Alojz Ložar, Kamnik, Medvedova 17.

#### Braki jazbečarji:

Alka JRBj 1116 bila na tekmi — Brin JRBj 975, leglo bo 27. V. 1964. Vzreditelj Franc Hiršel, Trbovlje, Zasavska 4. Ajka JRBj 1089 — Tref JRBj 1306, leglo bo 17. V. 1964. Vzreditelj Ignac Tomašin, Poljčane 135. Jola JRBj 1159 — Bruno JRBj 1305 bil na tekmi, leglo je bilo 16. III. 1964. Vzreditelj Ljodje Simetinger, Mislinja 93. Bina JRBj 1098 — Bruno JRBj 1378, leglo bo 15. V. 1964. Vzreditelj Franc Primožič, Tržič, Čevljarska ulica. Borka JRBj 686 — Tomi JRBj 839 bil na tekmi, leglo je bilo 16. IV. 1964. Vzreditelj Jože Jurčič, Vel. Mraševo 54, pošta Podbočje. Agica Ljubeljska JRBj 783 — Bobi JRBj 1354, leglo je bilo 28. IV. 1964. Vzreditelj Jože Zima, Gozd Martuljek 6. Aja JRBj 1408 — Kadet JRBj 1042 bil na tekmi, leglo je bilo 13. III. 1964. Vzreditelj Lovska družina Osilnica. Bina JRBj 1018 bila na tekmi — Bruno JRBj 1378, leglo je bilo 17. IV. 1964. Vzreditelj Rudi Kotnik, Bled, Kolodvorska 46. Cveta JRBj 1098 — Bruno JRBj 1305 bil na tekmi, leglo je bilo 13. IV. 1964. Vzreditelj Bernard Čepin, Matke 21, pošta Prebold. Bila JRBj 1280 — Arko JRBj 1267, leglo je bilo 1. IV. 1964. Vzreditelj Edo Bogataj, Idrija, Za gradom 4.

#### Kratkodlaki istrski goniči:

Zlata JRGki 3846 — Ero JRGki 3860, leglo je bilo 28. IV. 1964. Vzreditelj Karel Gorenc, Žabjek 29, pošta Trbovlje.

Biba JRGki 3845 — Ago JRGki 3316, leglo je bilo 15. III. 1964. Vzreditelj Edi Toplak, Hrastnik. Biba JRGki 2813 — Mentor Travnogorski JRGki 3770, leglo je bilo 16. IV. 1964. Vzreditelj Henrik Mrakič, Bovec 146. Diana JRGki 2785 bila na tekmi — Bar JRGki 2846, leglo bo 11. V. 1964. Vzreditelj Lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska. Cita JRGki 2490 — Riko JRGki 3784 bil na tekmi, leglo je bilo 26. IV. 1964. Vzreditelj Peter Špiler, Zdole št. 53. Živa JRGki 3852 — Špijon JRGki 3874, leglo je bilo 21. III. 1964. Vzreditelj Ivan Petrič, Gor. Jezero, pošta Stari trg pri Rakeku. Dara JRGki 1580 bila na tekmi — Don JRGki 3800 bil na tekmi, leglo je bilo 19. IV. 1964. Vzreditelj Ivan Poje, Lapinje, pošta Mozelj. Dijana JRGki 3642 — Divko JRGki 1971, leglo je bilo 30. IV. 1964. Vzreditelj Žan Kovačič, Kozarišče 22 a. Paza JRGki 3285 — Nazor Travnogorski JRGki 3564, leglo je bilo 27. IV. 1964. Vzreditelj Andrej Milavec, Planina 179 pri Rakeku.

#### Posavski goniči:

Beba JRGp 4450 — Cic JRGp 2502 bil na tekmi, leglo bo 3. V. 1964. Vzreditelj Lovska družina Trbovlje.

#### Balkanski goniči:

Jela JRGb — Moro JRGb 2805, leglo bo 5. V. 1964. Vzreditelj Srečko Železnik, Gradišče 30, pošta Ožbolt ob Dravi.

Kinološka zveza Slovenije

#### PRIJAVLJENE IN ZAŠČITENE PSARNE

»DRAGUČOVSKA« za nemške ptičarje, lastnik Alojz Vidovič, Maribor, Šentiljska cesta št. 52.

»VRESKOVSKA« za brake jazbečarje, lastnik Alojz Kremzer, Bistra št. 8, pošta Črna na Koroškem.

»VRHODOLSKA« za španjele, lastnica Erna Seršen, Bistra št. 11, pošta Ruše pri Mariboru.

#### NOVA SODNIŠKA PRIPRAVNIKA

Za oceno zunanosti in delo vseh vrst ptičarjev Slavko Slak, Visole št. 50, pošta Zg. Ložnica.

Za oceno zunanosti in delo vseh vrst goničev Tone Hren, Šoštanj, Koroška št. 30. V 10. številki lista »Lovec« za mesec januar 1964 je bilo pomotoma navedeno bivališče tov. Toneta Hrena v Škofji Loki, kar popravljamo.

Kinološka zveza Slovenije





## Po lovskem svetu

### Lov na tigre v Severni Mandžuriji

(A. V. Onpahinski)

Severna Mandžurija je ena izmed redkih dežel, v katero kultura še ni globoko prodrla. Ohranila si je bolj ali manj primitiven značaj še iz predzgodovinskih časov. Ostanek iz onih časov so tigri, ki se klatijo po gosto zaraščenih gozdovih.

Mandžurski tiger se razlikuje od indijskega v tem, da je večji in da ima bolj puhast kožuh, pa tudi oblika glave in zobovja je drugačna.

Do sedaj ugotovljena največja teža indijskega tигра je 200 kg, mandžurski tiger pa včasih tehta polovico več. General Kuropatkin je podaril carju Nikolaju II. leta 1904 kožo tигра, ki je bil ustreljen v januarju in je tehtal 330 kg.

Lov na tigre je med najtežjimi in najbolj nevarnimi lovi na velike živali. Vsako leto izgubi življenje več lovecev na to zver. Kljub temu tvega mnogo ljudi svoje življenje, da bi si pridobili dragoceno krzno in njegovo telo, iz katerega izdelujejo kitajski zdravniki zelo dragocena zdravila.

V temačnih gozdovih, ki se v severni Mandžuriji razprostirajo ob železniški progi Harbin—Svifenha

med postajama Weisbaho in Mulin, ustrelje ruski lovci vsako leto kakih dvajset tigrov.

V Indiji in Indokini je lov na tigre postal več ali manj neke vrste šport, ki pa zaradi uporabe slonov in modernih pušk ni posebno nevaren; v Mandžuriji pa gre lovec na lov sam ali z enim spremljevalcem in z več psi in je navezan le na svojo prisotnost duha in na svojo zastarelo puško.

Lov na tigre se prične v Mandžuriji, ko pade prvi sneg in je takrat sled živali viden. Na drugi strani pa izda sneg, ako je preglobok, zasledovalca in žival pobegne.

S proviantom za več tednov, s puško in zadostno zalogo streliva se odpravi lovec s štirimi ali petimi psi na pot skozi goščavo, da bi odkril tigrov sled. Cele dneve hodi po gozdovih. Če je mogoče, si pomnoži svoj proviant z divjačino, ki jo med potjo upleni. Noči prebije v svojem šotoru. Večkrat najde v štirinajstih dneh nikakega sledu in se zato vrne domov, da bi se ne bilo treba nanovo zalagati s hrano.

Ko je lovec odkril tigrov sled, tedaj se tiger težko reši pred strelom v glavo. Navadno naleti na tigrov sled, ko je star eden ali dva dneva. Neutrudno gre lovec po sledu, kolikor mogoče hitro, v prepričanju, da bo tигра v teku tedna dohitel. Dan za dnem lovec med hojo preži s svojimi bistrimi očmi, če bi tiger pustil kake sledove od divjega prašiča ali kake druge živali, ki jo je požrl in ki bi mu kazali, kako daleč je tiger pred njim.

Ko ga loči od tигра le še ura, dve hoda, ve, da je žival zaznala zanj. Tedaj se prične najtežji del lova. Tiger ve instinktivno, kako nevarno je napasti človeka od spredaj. Zato preži nanj v goščavi in ga skuša napasti od zadaj.

Zvita žival gre po svojih starih sledih in tako je lovec tisti, ki ga žival zasleduje. Ako so psi temeljito izurjeni, zavohajo tигра in opozore lovca z lajanjem, da se pripravi in se postavi zverini iz oči v oči. Večkrat vidi, kako žival skoči preko skal in grmovja, da bi ušla. Vendar pa še ni prišel trenutek za strel, ker bi slabo merjena krogla poškodovala krzno.

Ponoči se plazi tiger okoli lovčevega šotora in čaka na priložnost, da bi človeka napadel. Ako se tiger preveč približa šotoru, opozore psi lovca, ki pohiti iz šotora s slepečo svetilko in s puško v rokah.

Slednjič obkrožijo psi tигра in tedaj preide tiger navadno v napad. Psi se zaženejo proti zver, hlastajo po njenih zadnjih nogah ali mu udarijo v bok, pazijo pa, da ne pridejo v dosego njegovih strašnih šap. Ako se skuša tiger otresti psov in obrne bok proti lovcu, ga ta s smrtno kroglo ubije, če ne okleva, da bi ne ranil kakega psa.

Ustreljenega tигра lovec pokrije z vejami, da bi ga ne požrli volkovi. Čim hitreje mogoče se vrne domov po sani, da žival prepelje v mesto, kjer ga lahko proda za nič manj kot tisoč juanov.

Včasih pa se zgodi, da je plen tigrica in tako lovec morebiti izsledi še mladiče. Navadno jih je lahko najti, ker se tigrica nikoli ne oddalji daleč od mladičev. Ako jih lovec najde, si mora poiskati pomoč, ker je živahne mladiče ujeti skoraj tako težko kot upleniti mater. Če mladiča napadejo psi, se vleže na hrbet in se brani s kremplji. Medtem čaka lovec na priložnost, da ga z dolgim drogom trdno pritisne ob tla. Pomagač mu trdno zveže šape, med noge mu potisne drog, h kateremu privežejo tudi glavo. Ujete mladiče zapro pozneje v kletke.

Severni lovci so mnenja, da je tigrov od leta do leta manj in da je temu kriv gospodarski razvoj v zadnjih letih in nemir v gozdovih.

Tigri imajo radi gosto zarasle gozdne goščave in če le-teh ni, si poiščejo druge kraje, tako da bodo zadnji preostanki predzgodovinskih časov v severni Mandžuriji kmalu izginili.

Prevedel A. P. Jug



## Umrli



**Mihael Bevc**, najstarejši član LD Črešnjevec, soustanovitelj in njen vestni dolgoletni blagajnik, 83 let star. Častitljivega in zglednega lovskega tovariša bomo ohranili v svetlem trajnem spominu.

Lovci LD Črešnjevec

**Jože Kolar** — Konečki Pepi, član LD »Prežihovo« na Koroškem, dolgoletni njen starešina in vse-skozi aktiven član, vzoren lovec in tovariš, star 57 let. Ohranili mu bomo časten spomin!

Lovci LD »Prežihovo«

**Vinko Toplak**, ustanovni član LD Bresnica pri Ptuj in njen dolgoletni starešina je v 80. letu preminul. Dobregra vinogradnika, učitelja mlajših lovcev, humorista in pevca ter iskrenega lovskega tovariša bomo hvaležno ohranili v trajnem spominu.

Lovski tovariši LD Bresnica

**Matija Semič**, član LD Nova vas, njen soustanovitelj, več let gospodar in starešina, zadnja leta požrtvovalen lovski čuvaj, odlikovan z Znakom za zasluge, star 59 let. Odlikovan je bil tudi za sodelovanje v NOB. Zglednemu gojitelju divjadi in lovcu, iskrenemu tovarišu bodi lahka domača zemljica!

LD Nova vas

**Franc Krajnc**, član LD Nova vas, je podlegel zavrtni boleznii 34 let star.

**Franc Gartner**, član LD Nomenj, 40 let lovec in gojitelj divjadi, je nenadoma preminul, star 61 let. Dobremu tovarišu časten spomin!

LD Nomenj

## Jubilanti

**Jože Tretjak 50-letnik**, soustanovitelj LD Gradišče in njen starešina, član upravnega odbora LZ Maribor. Uglednemu lovskeemu tovarišu iskreno čestitamo k življenjskemu jubileju z željo, še na mnoga zdrava in zadovoljna leta!

Člani LD Gradišče

### Lojze Kovač, sedemdesetletnik

Tudi izven celjskega okraja dobro znani, neutrudni starešina LD Log-Šentvid, odlikovanec z Znakom za zasluge in z Redom II. stopnje, praznuje ta življenjski jubilej. Že 50 let je v lovskih



vrstah, pred vojno odbornik celjskega SLD, po vojni vsa leta aktiven v upravnem odboru LZ Celje in gojitveni komisiji. Kot gozdar je bil vse življenje tesno povezan z lovstvom in naravo. Gojitev in zaščita divjadi sta

mu bila prva skrb in šele potem odstrel. Kot rojenemu Gorenjcu mu je najljubši lov na gamsa in vsako leto znova ga vleče srce v planine. Vsi lovci in znanci mu želimo, da bi še mnoga leta hodil zdrav in čil po naših lepih loviščih in se poveseil v lovski družbi.

LZ Celje

## Šaljive

IZ LD »BRESNICA« — PTUJ

### Ekскурzija

Jure: — Hej Tone, kam se pa vaša družina pelje z avtobusom, tako svečano oblečena?

Tone: V Beltince na fazanerijo!

Jure: Kaj pa boste tam delali?

Tone: To ti bom pa jutri povedal.

Tone (drugi dan): Avtobus smo v breg porivali...

### Na klic

Pepi: Zdravo, Frice — na srnjaka?

Fric: Zdravo! Izgleda tako, — da!

Pepi: Imaš piščalko, — dobro?

Fric: Imam, pa si bom pri Binetu sposodil boljšo, mlajšo...

Pepi: Maričke ni doma, — z Bi...

Fric: Potem grem pa domov, pa jutri!

### Odličen učinek

Rudi: Bine, kako dela tvoja nova bokarica?

Bine: Vrzi svoj klobuk v zrak, pa boš najlepše videl!

Rudi (vrže klobuk): Res krasno — iz klobuka kravate!

### Odstrel?

Viktor: Kako je bilo na tvoji preži?

Bine: Krasno. Mlada vitka srnica mi...

Viktor (nestrpljiv): Je takoj padla, — težka?

Bine: Niiiti nee... težka približno — osem in — in petde...

Viktor: Da, da, 8 in 5 je 13; 13 kg, to je pravi gojitveni odstrel...!

Jožko Korpar

### Poročilo

Lovski čuvaj je poslal po lovu upravniku lovišča naslednje pismeno poročilo:

En srnjak Nemeč P. S.

En jelen Italijan P. L.

ena svinja Tone D.

eno tele upravnik Š.

-elf-



### Vdal se je, a ni bil premagan

Vanjko in Frenk sta se večkrat pregovarjala, češ kaj je slovensko pravilno, »lovni turizem« ali »lovski turizem«.

Vanjko je zagovarjal izraz »lovni turizem«, Frenk pa »lovski turizem«.

Nekega dne pa Vanjko zmagoslavno stopi pred Frenka in pravi:

»Z današnjim dnem bo konec najinega pregovarjanja. Od Inštituta za slovenski jezik sem dobil na moje vprašanje pismeno sporočilo, da imam prav jaz in ne ti.«

In Vanjko pomoli Frenku kos papirja, na katerem je bilo napisano z Vanjkovo roko: Slovensko popolnoma pravilno je — lov ni turizem.

-elf-

### Cifra ali glava...?

Nekega lepega dne je skupina treh lovcev lovila na jerebice. Gospodar lovske družine je seveda imel tudi tokrat najbolj ravne cevi. Uplenił je dve jerebici, eno zase, a druge ni mogel razdeliti. Če bi jo dal Stanku, bi se zameril Pavlu, ali pa narobe. Sinila mu

je dobra misel in je predlagal: Vrgel bom kovanec kvišku, ti Pavle pa se odloči za »cifro ali glavo«. Pavel se je odločil za cifro. Vendar se je pokazala glava in jerebica je pripadla Stanku. S tem je bila »lovsko-pravična delitev« izvršena.

Ker je postajalo vroče, so lov končali. Tedaj pa je psica obstala in nakazala jerebice. V hipu jih zleti pet in dva strela za njimi. Pavel je skočil na strel in zagledal ptičarko, ki je prinašala jerebico. Nasmehnil se je in dejal: »Stanko, zdaj je pa cifra.«

Rado Dolgan, Sežana



Lousko  
presenečenje